

Mhe. Dkt. Medard M. C. Kalemani (Mb.)
Waziri wa Nishati.

Mhe. Wakili. Stephen L. Byabato (Mb.)
Naibu Waziri wa Nishati.

Mha. Leonard R. Masanja
Katibu Mkuu
Wizara ya Nishati

Bw. Kheri A. Mahimbali
Naibu Katibu Mkuu
Wizara ya Nishati

A. UTANGULIZI

1. Mheshimiwa Spika, kutokana na Taarifa iliyowasilishwa leo katika Bunge lako Tukufu na Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Nishati na Madini, naomba kutoa hoja kwamba Bunge lako sasa likubali kupokea na kujadili Taarifa ya Utekelezaji wa Bajeti kwa Mwaka 2020/21 na kupitisha Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara ya Nishati na Taasisi zake kwa Mwaka 2021/22.

2. Mheshimiwa Spika, napenda kutumia fursa hii kumshukuru Mwenyezi Mungu kwa kunipa afya njema na kuniwezesha kusimama mbele ya Bunge lako Tukufu leo kutoa taarifa ya utekelezaji wa Serikali kupitia Sekta ya Nishati. Namshukuru Mwenyezi Mungu mwingi wa rehema kwa kuendelea kuwajalia afya njema Viongozi wetu Wakuu wa Kitaifa, Waheshimiwa Mawaziri wenzangu, Waheshimiwa Wabunge na Viongozi wengine mbalimbali.

3. Mheshimiwa Spika, tarehe 17 Machi, 2021 Taifa lilimpoteza Mhe. Dkt. John Pombe Joseph Magufuli aliyekuwa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Naungana na Wabunge wenzangu na wananchi kwa ujumla kutoa pole kwa Mhe. Rais Samia Suluhu Hassan, Mke wa Hayati Mama Janeth Magufuli, Watoto, ndugu, jamaa, marafiki na watanzania wote kwa ujumla kwa kuondokewa na Shujaa wetu, tulimpenda

lakini Mungu alimpenda zaidi. Tunaomba Mwenyezi Mungu ailaze roho ya Hayati mahali pema peponi, Amina.

4. Mheshimiwa Spika, nitumie fursa hii kumpongeza Mhe. Samia Suluhu Hassan, kwa kuapishwa kuwa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Aidha, namshukuru Mheshimiwa Rais Samia kwa maelekezo yake thabiti ambayo yameendelea kuniwezesha kuisimamia vema Sekta ya Nishati. Ni dhahiri kuwa Rais wetu amekuwa chachu katika kuendelea kutekeleza mipango mikubwa na yenye tija katika Sekta ya Nishati hapa nchini.

5. Mheshimiwa Spika, naomba pia kuchukua fursa hii kumpongeza Mhe. Dkt. Philip Isdor Mpango kwa kuaminiwa na kuteuliwa na Mheshimiwa Rais na kuthibitishwa na Bunge lako Tukufu kuwa Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Vilevile, nampongeza Mhe. Dkt. Hussein Ali Mwinyi kwa kuchaguliwa na wananchi wa Zanzibar kuwa Rais wa Awamu ya Nane wa Serikali ya Mapinduzi Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi. Aidha, nampongeza Mhe. Kassim Majaliwa Majaliwa (Mb.), kwa kuendelea kuteuliwa kuwa Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania katika Awamu ya Sita.

6. Mheshimiwa Spika, napenda kuwashukuru Mhe. Dkt. Philip Isdor Mpango, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania; na Mhe. Kassim Majaliwa Majaliwa (Mb.), Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa miongozo mbalimbali wanayonipatia katika kusimamia Sekta ya Nishati. Nikiri kuwa maelekezo na miongozo ya viongozi hawa ni msingi wa mafanikio ya utekelezaji wa majukumu ya Sekta ya Nishati.

7. Mheshimiwa Spika, naomba kuchukua fursa hii kumshukuru Mheshimiwa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa kuniamini kuendelea kuiongoza Wizara ya Nishati. Aidha, nawapongeza Mawaziri wenzangu na Naibu Mawaziri walioteuliwa na walioaminiwa kuendelea na nafasi zao. Nawatakia kila la kheri katika utekelezaji wa majukumu yao.

8. Mheshimiwa Spika, nitumie fursa hii kukupongeza wewe binafsi, Naibu Spika, Wenyekiti wa Bunge, Wenyekiti wote wa Kamati Mbalimbali za Kudumu za Bunge pamoja na watendaji wote wa Ofisi ya Bunge lako Tukufu kwa utendaji kazi wenu mahiri. Napenda pia kutoa shukurani zangu za dhati kwa Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Nishati na Madini Mhe. Dunstan Luka Kitandula (Mb.), Makamu Mwenyekiti Mhe. Seif Khamis Gulamali (Mb.), na Wajumbe wote wa Kamati hiyo kwa

ushauri na maelekezo wanayoendelea kutupatia katika kuboresha utendaji kazi wa Wizara.

9. *Mheshimiwa Spika*, namshukuru Mhe. Stephen Lujwahuka Byabato (Mb.), Naibu Waziri wa Nishati kwa kuendelea kunisaidia kwa karibu katika kutekeleza majukumu yangu. Aidha, napenda kumshukuru Katibu Mkuu Mha. Leonard Robert Masanja na Naibu Katibu Mkuu Bw. Kheri Abdul Mahimbali kwa uchapakazi wao mahiri na ushirikiano wanaonipa katika kutekeleza shughuli zangu za kila siku za Wizara. Nawashukuru Wakuu wa Idara na Vitengo, Wenyeviti na Wajumbe wa Bodi, Wakuu wa Taasisi zilizo chini ya Wizara na Watumishi wote kwa ujumla kwa ushirikiano na juhudi zao katika kufanikisha malengo ya Wizara.

10. *Mheshimiwa Spika*, napenda nichukue fursa hii kuwashukuru wananchi wangu wa Jimbo la Chato kwa ushirikiano wanaonipa katika kutekeleza shughuli mbalimbali za maendeleo ya Jimbo. Wazazi wangu na wananchi wote wa Jimbo la Chato naomba mtembee kifua mbele, kijana wenu niko imara katika kuwawakilisha, na ninaahidi kuwa sitawaangusha na nitaendelea kushirikiana nanyi katika kuleta maendeleo ya Jimbo letu la Chato. Naishukuru sana familia yangu ikiongozwa na mke wangu Mama Kalemani pamoja na watoto wangu kwa kuendelea kuniombea, kunipa faraja na ushirikiano katika kutekeleza majukumu ya kitaifa.

11. Mheshimiwa Spika, baada ya utangulizi huo, naomba sasa kuwasilisha Taarifa ya Mapato, Matumizi na Utekelezaji wa Shughuli za Wizara ya Nishati kwa Mwaka 2020/21 pamoja na Makadirio ya Mapato na Matumizi kwa Mwaka 2021/22.

B. TAARIFA YA MAPATO NA MATUMIZI YA WIZARA KWA MWAKA 2020/21

Bajeti na Matumizi ya Wizara kwa Mwaka 2020/21

12. Mheshimiwa Spika, Bajeti iliyopitishwa kwa ajili ya Wizara ya Nishati pamoja na Taasisi zake kwa Mwaka 2020/21 ni jumla ya **Shilingi Trilioni 2.197** kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida na Miradi ya Maendeleo. Kati ya fedha hizo, Bajeti ya Miradi ya Maendeleo ilikuwa **Shilingi Trilioni 2.168** sawa na **asilimia 98.7** ya bajeti yote ya Wizara na Bajeti ya Matumizi ya Kawaida ilikuwa **Shilingi bilioni 28.4** sawa na **asilimia 1.3** ya bajeti yote ya Wizara.

13. Mheshimiwa Spika, hadi kufikia mwezi Mei, 2021, Wizara ilikuwa imepokea jumla ya **Shilingi bilioni 1,350.43** Kiasi hicho kilichopokelewa na Wizara ni sawa na **asilimia 61.5** ya bajeti yote ya Wizara.

Ukusanyaji wa Maduhuli ya Serikali

14. Mheshimiwa Spika, Wizara ya Nishati katika mwaka 2020/21 ilipangiwa kukusanya jumla ya **Shilingi bilioni 160.62**. Kati ya makusanyo hayo, jumla ya **Shilingi bilioni 160.6** zilitarajiwa kukusanywa kupitia shughuli za mafuta na gesi asilia na **Shilingi milioni 20.4** kupitia shughuli za utawala. Hadi kufikia tarehe 31 Mei, 2021, Wizara kupitia shughuli za TPDC za utafiti wa mafuta na mauzo ya gesi asilia imekusanya **Shilingi bilioni 100.4**. Makusanyo hayo ni sawa na **asilimia 63** ya lengo.

C. UTEKELEZAJI WA MPANGO NA BAJETI KWA MWAKA 2020/21

15. Mheshimiwa Spika, katika utekelezaji wa Mpango na Bajeti kwa mwaka 2020/21, maeneo ya kipaumbele ya Wizara ya Nishati yalikuwa ni pamoja na: kuongeza uzalishaji wa umeme kwa kutekeleza miradi mikubwa ikiwemo: Julius Nyerere (**MW 2,115**), Rusumo (**MW 80**), Kinyerezi I – *Extension* (**MW 185**), Ruhudji (**MW 358**), Rumakali (**MW 222**), Malagarasi (**MW 49.5**), Umeme wa Jua (**MW 150**), Umeme wa Upepo (**MW 200**), JotoArdhi (**MW 200**), Makaa ya Mawe (**MW 600**); ujenzi wa njia za kusafirisha umeme ikiwemo Singida – Arusha – Namanga **kV 400**, North – West Grid Extension (Mbeya – Sumbawanga – Mpanda – Kigoma – Nyakanazi) **kV 400**, Rufiji – Chalinze – Dodoma **kV 400**,

Chalinze – Kinyerezi **kV 400**, Geita – Nyakanazi **kV 220**, Rusumo - Nyakanazi **kV 220**, Bulyanhulu – Geita **kV 220**, Tabora – Kigoma **kV 132**, Tabora – Katavi **kV 132**, Ibadakuli – Imalilo **kV 220**; na kuendelea na utekelezaji wa Awamu ya Tatu ya Mradi Kabambe wa Kupeleka Umeme Vijijini.

16. Mheshimiwa Spika, maeneo mengine ya kipaumbele yalikuwa ni pamoja na: Ujenzi wa Bomba la Kusafirisha Mafuta Ghafi (*East African Crude Oil Pipeline - EACOP*) kutoka Hoima nchini Uganda hadi Chongoleani Tanga nchini Tanzania; kuendelea na utekelezaji wa Mradi wa Kusindika Gesi Asilia (LNG); kuimarisha shughuli za utafutaji wa mafuta na gesi asilia; kuongeza kasi ya usambazaji wa gesi asilia; kuvutia uwekezaji katika Sekta ya Nishati; na kuendelea kuimarisha utendaji wa Taasisi chini ya Wizara ili kuongeza ufanisi katika Sekta ya Nishati.

D. MAFANIKIO KATIKA SEKTA YA NISHATI

17. Mheshimiwa Spika, mafanikio yaliyopatikana katika Sekta ya Nishati kutokana na utekelezaji wa maeneo hayo ya kipaumbele ni pamoja na:

- (i) Kuendelea na Ujenzi wa Mradi wa Julius Nyerere Hydro Power Project (JNHPP) **MW 2,115** ambao hadi kufikia mwezi Mei,

2021 utekelezaji wake kwa ujumla umefikia **asilimia 52**;

- (ii) Kuendelea na utekelezaji wa Mradi wa Rusumo **MW 80** ambao hadi sasa utekelezaji wake umefikia **asilimia 80** na kuanza maandalizi ya utekelezaji wa miradi ya kufua umeme ya Ruhudji (**MW 358**) na Rumakali (**MW 222**);
- (iii) Kukamilika kwa Mradi wa Njia ya Kusafirisha Umeme msongo wa **kV 220** kutoka Bulyanhulu hadi Geita yenye urefu wa kilomita 55 ambao ulikamilika mwezi Septemba, 2020 na kuunganisha umeme vijiji takriban 10 katika Wilaya ya Geita vinavyopitiwa na mradi huo;
- (iv) Kukamilika kwa ujenzi wa Mradi wa Njia ya Kuendesha Treni ya Kisasa ya Mwendokasi ya kutumia umeme (*Standard Gauge Railway – SGR*). Awamu ya Kwanza yenye urefu wa kilomita 160 kutoka Dar es Salaam hadi Kingolwira, Morogoro ilikamilika mwezi Septemba, 2020 kwa gharama ya **Shilingi bilioni 76.26** kwa fedha za ndani kwa **asilimia 100**. Kukamilika kwa mradi huu kutaifanya Tanzania kuwa nchi ya kwanza kuanza kuendesha treni ya kisasa ya mwendokasi ya kutumia umeme katika nchi za Afrika Mashariki;

- (v) Kuendelea na Utekelezaji wa Mpango Kabambe wa Kusambaza Umeme Vijijini ambapo hadi kufikia mwezi Aprili, 2021 jumla ya vijiji **10,312** vimeunganishiwa umeme ikilinganishwa na vijiji **2,018** vilivyokuwa vimeunganishwa umeme mwaka 2015 sawa na ongezeko la vijiji **8,294** sawa na **asilimia 86** ya vijiji vya Tanzania Bara vimepata umeme;
- (vi) Kuendelea kuhamasisha na kuisisitiza uzalishaji wa vifaa vya kujenga miradi ya umeme nchini na kuzuia uingizaji wa vifaa vya ujenzi wa miundombinu ya umeme ikiwemo nguzo, mashineumba (transfoma), nyaya na mita za LUKU ndani ya nchi na hivyo kurahisisha upatikanaji wa vifaa hivyo na kuokoa takriban **Shilingi bilioni 162.23**. Uzalishaji huo pia umechangia ongezeko la ajira nchini ambapo takriban Watanzania wapatao 22,820 wameajiriwa katika viwanda hivyo kati ya mwaka 2017 hadi sasa;
- (vii) Kuendelea kuunganisha umeme wateja wapya nchini kwa kasi ambapo kwa kipindi cha mwezi Julai, 2020 hadi Machi, 2021 jumla ya Watanzania wanaonufaika na huduma ya umeme wamefikia takriban **milioni 47** sawa na **asilimia 78** ya Watanzania wapatao **milioni 60**;

- (viii) Kuondoa hasara za Shirika la TANESCO zilizokuwepo za **Shilingi bilioni 349** katika kipindi cha miaka 2015-2017. Hasara hizi, pamoja na mambo mengine zilizotokana na kutumia mafuta mazito na kuagiza vifaa kutoka nje ya nchi;
- (ix) Kuondoa gharama kubwa wanazotozwa wananchi wa kawaida za kuuziwa umeme na wazalishaji wadogo kutoka **Shilingi 3,500** au zaidi kwa uniti moja ya umeme hadi **Shilingi 100** kwa uniti kama inavyotozwa na TANESCO. Utekelezaji wa agizo hili ulianza mwaka 2019/20;
- (x) Kuongezeka kwa mapato ya Shirika la TANESCO kutoka wastani wa **Shilingi bilioni 72** kwa mwezi mwaka 2016 kufikia wastani wa **Shilingi bilioni 160** kwa mwezi mwaka 2020/21 sawa na ongezeko la takriban **asilimia 102**. Ongezeko hili pia limetokana na kutumia mfumo wa LUKU wa kulipa ankara za umeme kwa wateja wote nchini;
- (xi) Kuongeza kasi ya kufuatilia madeni sugu ya wateja wa TANESCO na kupungua kwa madeni haya kutoka **Shilingi bilioni 272** mwaka 2017 kufikia **Shilingi bilioni 48.9** mwaka 2020;

- (xii) Shirika la TANESCO kuendelea kujitegemea na kuendesha shughuli zake bila kupata ruzuku ya takriban **Shilingi bilioni 143** kwa mwaka kutoka Serikalini;
- (xiii) Serikali kupitia TANESCO na REA kuendelea kuunganisha umeme kwa **Shilingi 27,000** katika maeneo yote ya vijijini ikiwa ni pamoja na Mitaa katika Majiji na Manispaa (Vijiji Miji) kulingana na Mpango wa Kupeleka Umeme Vijijini; tofauti na ilivyokuwa huko nyuma ambapo wateja wa aina hii walikuwa wanaunganishwa kwa **Shilingi 177,000** au zaidi;
- (xiv) Kuongeza matumizi ya nguzo za zege katika kujenga njia za kusafirisha umeme katika baadhi ya maeneo yenye mahitaji hayo. Aidha, viwanda vya ndani vya kuzalisha nguzo za zege vimeongezeka kutoka kimoja (1) mwaka 2018 na kufikia vitano (5) vinavyozalisha zaidi ya nguzo **15,000** kwa mwaka;
- (xv) Kukamilika kwa majadiliano na kusainiwa kwa Mkataba kati ya Nchi Hodhi na Wawekezaji (*Host Government Agreement – HGA*), Mkataba wa Ubia (*Shareholding Agreement – SHA*) na kuanza taratibu za ujenzi wa mradi wa EACOP;

- (xvi) Kuimarika kwa shughuli za kaguzi za gharama za uwekezaji na mapato yatokanayo na uzalishaji wa gesi asilia (*PSA Audit*) na kuokoa **Shilingi bilioni 26.45** kwa kaguzi zilizofanyika mwaka 2019 na 2020 ikilinganishwa na **Shilingi bilioni 10.14** zilizookolewa kwa kaguzi zilizofanyika kwa kipindi cha kuanzia mwaka 2016 hadi 2018;
- (xvii) Kuongezeka kwa uzalishaji wa gesi asilia hadi kufikia **Futi za Ujazo bilioni 56.13** kwa kipindi cha kuanzia mwezi Julai, 2020 hadi mwezi Mei, 2021 ikilinganishwa na **Futi za Ujazo bilioni 53.10** kwa kipindi kama hicho mwaka 2019/20 sawa na ongezeko la **asilimia 6**;
- (xviii) Kuendelea na utafutaji wa mafuta katika Kitalu cha Eyasi Wembere ambao umeonesha viashiria vya uwepo wa mafuta au gesi asilia katika visima vifupi vitatu (3) vilivyochorongwa katika maeneo ya Luono – Iramba (Singida), Kining'inila – Igunga (Tabora) na Nyalanja – Meatu (Simiyu);
- (xix) Kukamilika kwa mtandao wa miundombinu ya usambazaji wa gesi asilia yenye urefu wa kilomita 27.1 na uwezo wa kuunganisha nyumba zaidi ya 10,000 na viwanda vipya zaidi ya 20 katika mikoa ya Dar es Salaam, Pwani,

Lindi na Mtwara hivyo kufanya usambazaji wa gesi viwandani kufikia viwanda 50. Hadi kufikia mwezi Machi, 2021 mtandao wa usambazaji wa gesi asilia umeongezeka hadi kufikia kilomita **129.6** ilikinganishwa na kilomita **102.5** za mwezi Juni, 2020 sawa na ongezeko la **asilimia 26.4**;

- (xx) Kuendelea na uunganishaji wa wateja wa gesi asilia kufikia nyumba **1,191** mwezi Juni, 2021 ikilinganishwa na nyumba **500** zilizofikiwa mwezi Juni, 2020 sawa na ongezeko la **asilimia 138.2**. Zaidi ya magari **700** yamefungwa mfumo wa matumizi ya gesi asilia ikilinganishwa na magari **400** yaliyofungwa mfumo huo kufikia mwezi Juni, 2020 sawa na ongezeko la takriban **asilimia 75**;
- (xxi) Kuongezeka kwa uhakika wa upatikanaji wa mafuta ya ziada nchini kutoka lita **milioni 160** zinazotosheleza kwa siku 15 hadi kufikia lita **milioni 420** zinazotosheleza kwa siku zaidi ya 32;
- (xxii) Kupungua kwa siku za meli kusubiri (*demurrage*) kushusha mafuta kutoka wastani wa siku 75 kwa mwaka 2015 hadi wastani wa siku tano (5) kwa sasa na hivyo kupunguza gharama za *demurrage* kutoka wastani wa **Dola za Marekani 45**

kwa tani hadi wastani wa **Dola za Marekani 3.6** kwa tani. Hivyo, kuokoa wastani wa takriban **Shilingi bilioni 320** kila mwaka;

(xxiii) Kupungua kwa matumizi ya mafuta ya taa, hususan vijijini kutoka lita **milioni 1** kwa mwezi mwaka 2016/17 hadi lita **laki 4.5** mwaka 2020/21 kutokana na kuongezeka kwa upatikanaji wa umeme vijijini; na

(xxiv) Kuongezeka kwa matumizi ya gesi ya mitungi (*Liquefied Petroleum Gas - LPG*) nchini kutoka **tani 106,301** mwaka 2019 hadi kufikia **tani 171,828** mwaka 2020 sawa na ongezeko la **asilimia 61.64**.

E. TAARIFA YA UTEKELEZAJI WA SHUGHULI ZA WIZARA KWA MWAKA 2020/21 NA MPANGO NA BAJETI KWA MWAKA 2021/22

18. Mheshimiwa Spika, kwa mwaka 2021/22, Wizara ya Nishati itaendelea kutekeleza vipaumbele mbalimbali vikiwemo kuongeza uzalishaji wa umeme nchini kufikia **MW 5,000** katika kipindi cha miaka mitano (5) ijayo kwa kutekeleza miradi mbalimbali ikiwemo miradi mikubwa ya kimkakati na ya kielelezo ya Julius Nyerere (**MW 2,115**), Ruhudji (**MW 358**) na Rumakali (**MW 222**) pamoja na miradi mingine ya Kinyerezi I - *Extension* (**MW 185**), Rusumo (**MW**

80), Malagarasi (**MW 49**), Mtwara (**MW 300**) na Somanga Fungu (**MW 330**).

19. Mheshimiwa Spika, pamoja na miradi hiyo ya uzalishaji umeme, Serikali pia itaendelea kutekeleza miradi ya kuimarisha mifumo ya usafirishaji umeme nchini kwa kutekeleza miradi mbalimbali ikiwemo mradi wa kusafirisha umeme wa: *North - West Grid Extension* **kV 400**; Singida – Arusha – Namanga **kV 400**; Rufiji - Chalinze – Dodoma **kV 400**; Chalinze – Kinyerezi **kV 400**; Rusumo – Nyakanazi **kV 220**, Geita – Nyakanazi **kV 220**; Ibadakuli (Shinyanga) – Imalilo (Simiyu) **kV 220**; Tabora – Kigoma **kV 132**; na Tabora – Katavi **kV 132**; pamoja na vituo vya kupoza umeme vya Handeni na Kilindi mkoani Tanga.

20. Mheshimiwa Spika, kwa mwaka 2021/22 maeneo mengine ya kipaumbele yatakayozingatiwa na Wizara ni: kuendelea na utekelezaji wa Awamu ya Tatu Mzunguko wa pili wa Mradi Kabambe wa Kupeleka Umeme Vijijini; kuendelea na utekelezaji wa Mradi wa Ujenzi wa Bomba la Kusafirisha Mafuta Ghafi (*East African Crude Oil Pipeline - EACOP*) kutoka Hoima nchini Uganda hadi Chongoleani Tanga nchini Tanzania; Mradi wa kuchakata na kusindika gesi asilia (LNG); Utafutaji wa mafuta na gesi asilia katika vitalu vya kimkakati vikiwemo Mnazi Bay Kaskazini na Eyasi Wembere; kuongeza kasi ya usambazaji wa gesi asilia; kuvutia uwekezaji katika Sekta ya Nishati; na kuendelea kuimarisha

utendaji wa Taasisi zilizopo chini ya Wizara (TANESCO, TGDC, REA, TPDC, PURA na PBPA) ili kuongeza ufanisi katika Sekta ya Nishati.

21. Mheshimiwa Spika, pamoja na maeneo hayo ya kisekta, Wizara pia itazingatia maeneo mengine yanayolenga kuleta tija katika utekelezaji wa majukumu ya Wizara ikiwa ni pamoja na: kuwajengea uwezo watumishi wa Wizara na Taasisi zake katika kusimamia Sekta; kuboresha mazingira ya kazi kwa watumishi ili kutoa huduma bora; na kuendelea kuelimisha umma kuhusu masuala ya nishati.

SEKTA NDOGO YA UMEME HALI YA UPATIKANAJI UMEME NCHINI

22. Mheshimiwa Spika, hali ya upatikanaji umeme nchini imeendelea kuimarika ambapo hadi kufikia mwezi Aprili, 2021 jumla ya uwezo wa mitambo ya kuzalisha umeme iliyounganishwa katika Gridi ya Taifa imefikia **MW 1,573.65** kati ya hizo **MW 573.70** zinatokana na vyanzo vya maji, **MW 901.32** gesi asilia na **MW 10.50** tungamotaka (*Biomass*). Uwezo wa mitambo hiyo unajumuisha mitambo inayomilikiwa na TANESCO ambayo huchangia **asilimia 86.57** na mitambo ya wazalishaji binafsi (*IPP/SPPs*) ambayo huchangia **asilimia 13.43**. TANESCO inamiliki mitambo ambayo haijaunganishwa katika mfumo wa Gridi ya Taifa yenye uwezo wa kuzalisha **MW 32.21** na hivyo

kufanya jumla ya uwezo wa mitambo ya kuzalisha umeme nchini kufikia **MW 1,605.86**.

23. Mheshimiwa Spika, mahitaji ya juu ya umeme yameendelea kuongezeka na kufikia **MW 1,183.28** sawa na ongezeko la **asilimia 2.75** ikilinganishwa na **MW 1,151.66** ya mwaka 2019/20. Hadi kufikia mwezi Machi, 2021 jumla ya urefu wa njia za kusafirisha umeme umefikia kilomita **6,111.27** sawa na ongezeko la **asilima 25.94** ikilinganishwa na kilomita **4,852.7** za mwaka 2015/16. Kati ya hizo, njia za msongo wa **kV 400** ni kilomita **670**; **kV 220** ni kilomita **3,225.7**; **kV 132** ni kilomita **1,672.57**; na **kV 66** ni kilomita **543**. Hadi kufikia mwezi Machi, 2021 miundombinu ya usambazaji umeme imeendelea kuongezeka na kufikia jumla ya kilomita **147,156.80** sawa na ongezeko la **asilimia 139.77** ikilinganishwa na kilomita **61,373.76** zilizokuwa zimefikwa mwezi Juni, 2015. Kati ya hizo, njia za msongo wa **kV 33** ni kilomita **47,106.07**, msongo wa **kV 11** ni kilomita **12,457.21** na msongo wa **kV 0.4** ni kilomita **87,593.52**.

MIRADI YA KUZALISHA UMEME

Mradi wa Kuzalisha Umeme wa Julius Nyerere – MW 2,115

24. Mheshimiwa Spika, Serikali imeendelea na utekelezaji wa mradi wa kimkakati na wa kielelezo wa kuzalisha umeme wa Julius Nyerere

Hydro Power Project (JNHPP) utakaozalisha **MW 2,115** kwa kutumia maporomoko ya maji ya Mto Rufiji. Gharama za mradi huu ni **Shilingi trilioni 6.55** zinazotolewa na Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa **asilimia 100**.

25. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2020/21, kazi zilizofanyika ni pamoja na: kukamilisha uchimbaji na ujenzi wa handaki la kuchepusha maji ya Mto Rufiji (*diversion tunnel*), kuendelea na ujenzi wa bwawa (*main dam and spillways*), ujenzi wa njia kuu za kupitisha maji (*tunnels*), ujenzi wa kituo cha kuzalishia umeme (*Power House*) na ujenzi wa kituo cha kusafirisha umeme (*Switch yard*). Hadi kufikia mwezi Mei, 2021, jumla ya **Shilingi trilioni 2.495** zimelipwa kwa mkandarasi sawa na **asilimia 100** ya fedha iliyotakiwa kulipwa kulingana na hatua ya utekelezaji wa mradi iliyofikiwa.

26. Mheshimiwa Spika, kwa ujumla utekelezaji wa mradi katika maeneo muhimu matano (*critical path*) hadi kufikia mwezi Mei, 2021 umefikia wastani wa **asilimia 52**. Hadi sasa jumla ya wafanyakazi **7,243** wameajiriwa. Kati ya wafanyakazi hao; **6,452** ni Watanzania sawa na **asilimia 89.1** na kutoka nje ya nchi ni **791** sawa na **asilimia 10.9**.

27. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2021/22, Serikali itaendelea na utekelezaji wa mradi ambapo kazi zitakazofanyika

ni pamoja na kuendelea na kukamilisha: ujenzi wa bwawa (*main dam and spillways*); ujenzi wa njia kuu za kupitisha maji (*tunnels*); ujenzi wa kituo cha kuzalishia umeme (*Power House*); na ujenzi wa kituo cha kusafirisha umeme (*Switch yard*). Jumla ya **Shilingi trilioni 1.4** fedha za ndani zimetengwa katika mwaka 2021/22 kwa ajili ya kutekeleza kazi hizo. Ujenzi wa mradi huu ulianza mwezi Juni, 2019 na unatarajiwa kukamilika mwezi Juni, 2022.

28. Mheshimiwa Spika, kukamilika kwa mradi huu pamoja na miradi mingine kutafanya nchi yetu kuwa na jumla ya takriban **MW 5,000** kufikia mwaka 2025. Katika kipindi hicho mahitaji yetu ya juu ya umeme yanatarajiwa kufikia **MW 2,677** hivyo kuwa na ziada ya takriban **MW 2,323** na kuweza kuuza umeme nje ya nchi na kuongeza mapato ya Shirika. Aidha, Serikali itaweza kutekeleza azma yake ya kupunguza bei za umeme kwa wananchi.

Mradi wa Kuzalisha Umeme wa Ruhudji – MW 358

29. Mheshimiwa Spika, mradi huu unahusu ujenzi wa kituo cha kuzalisha umeme wa **MW 358** kwa kutumia maporomoko ya maji ya Mto Ruhudji na njia ya kusafirisha umeme wa msongo wa **kV 400** yenye urefu wa kilomita 170 kutoka Ruhudji mkoani Njombe hadi kituo cha kupoza umeme cha Kisada mkoani Iringa.

Gharama za mradi ni **Dola za Marekani milioni 407.4** sawa na takriban **Shilingi bilioni 958.25** na ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme wa msongo wa **kV 400** unaokadiriwa kugharimu **Dola za Marekani milioni 53.2** sawa na takriban **Shilingi bilioni 125.13**. Katika mwaka 2020/21, kazi zilizofanyika ni pamoja na kuendelea kuhuisha Upembuzi Yakinifu (*Update of Feasibility Study*) wa mradi na kuandaa zabuni kwa ajili ya kumpata mkandarasi wa kujenga mradi.

30. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2021/22 kazi zitakazofanyika ni pamoja na: kusaini mkataba wa ujenzi; na kuanza ujenzi wa mradi. Jumla ya **Shilingi bilioni 65.60** zimetengwa katika mwaka 2021/22 ili kutekeleza kazi hizo. Kati ya fedha hizo **Shilingi bilioni 45.00** ni fedha za ndani na **Shilingi bilioni 20.60** ni fedha za nje. Ujenzi wa mradi unatarajiwa kuanza mwezi Agosti, 2021 na kukamilika mwezi Julai, 2024.

Mradi wa Kuzalisha Umeme wa Rumakali – MW 222

31. Mheshimiwa Spika, mradi huu unahusu ujenzi wa kituo cha kuzalisha umeme wa **MW 222** kwa kutumia maji ya Mto Rumakali mkoani Njombe na njia ya kusafirisha umeme msongo wa **kV 220** yenye urefu wa kilomita 150 kutoka katika mitambo hadi kituo cha kupoza

umeme cha Iganjo mkoani Mbeya. Gharama za mradi huu kwa pamoja zinakadiriwa kuwa **Dola za Marekani milioni 388.22** sawa na takriban **Shilingi bilioni 913.14**. Katika mwaka 2020/21, kazi zilizofanyika ni pamoja na kuendelea kuhuisha Upembuzi Yakinifu wa mradi na kuandaa makabrasha ya kumpata mkandarasi wa kujenga mradi.

32. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2021/22 kazi zitakazofanyika ni pamoja na: kusaini mkataba wa ujenzi; na kuanza ujenzi wa mradi. Jumla ya **Shilingi bilioni 30.03** zimetengwa katika mwaka 2021/22 ili kutekeleza kazi hizo. Kati ya fedha hizo **Shilingi bilioni 10.00** ni fedha za ndani na **Shilingi bilioni 20.03** ni fedha za nje. Ujenzi wa mradi huu unatarajiwa kuanza mwezi Julai, 2021 na kukamilika mwezi Juni, 2024.

Mradi wa Kuzalisha Umeme wa Rusumo – MW 80

33. Mheshimiwa Spika, mradi huu unahusu ujenzi wa kituo cha kuzalisha umeme wa **MW 80** kwa kutumia maporomoko ya maji ya Mto Kagera. Mradi huu unahusisha nchi tatu (3) za Tanzania, Burundi na Rwanda. Kwa upande wa Tanzania mradi unahusu pia ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme wa **kV 220** kutoka Rusumo hadi Nyakanazi. Gharama za mradi wa kuzalisha umeme kwa upande wa Tanzania ni **Dola za**

Marekani milioni 113 sawa na takriban **Shilingi bilioni 265.9** kwa ufadhili wa Benki ya Dunia.

34. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2020/21 kazi zilizofanyika ni pamoja na kukamilika kwa: uchimbaji wa eneo la kusimika mitambo (*power house*); milango ya kuingiza na kuchepusha maji (*spillway and intake gates*); na ujenzi wa nyumba za wafanyakazi. Aidha, kazi zinazoendelea ni pamoja na: uchimbaji wa handaki la kupitishia maji; ufungaji wa mitambo; na ujenzi wa kituo cha kuongeza nguvu ya umeme (*switch yard*). Hadi sasa utekelezaji wa mradi kwa ujumla umefikia **asilimia 80**.

35. Mheshimiwa Spika, kazi zilizopangwa kufanyika mwaka 2021/22 ni kukamilisha: uchimbaji wa handaki la kupitishia maji; ufungaji wa mitambo; ujenzi wa kituo cha kuongeza nguvu ya umeme (*switch yard*); na utekelezaji wa miradi ya kijamii kwa upande wa Tanzania. Fedha za nje **Shilingi bilioni 3.85** zimetengwa katika mwaka 2021/22 kwa ajili ya utekelezaji wa shughuli za mradi. Mradi huu unatarajiwa kukamilika mwezi Desemba, 2021.

Mradi wa Kuzalisha Umeme kwa Kutumia Gesi Asilia wa Kinyerezi I Extension – MW 185

36. Mheshimiwa Spika, mradi huu unahusu upanuzi wa kituo cha Kinyerezi I – **MW 150** kwa kujenga mitambo itakayozalisha **MW**

185 na hivyo kufanya kituo kuzalisha jumla ya **MW 335**. Mradi huu unagharamiwa na Serikali ya Tanzania kwa **asilimia 100** kwa gharama ya **Dola za Marekani milioni 188** sawa na takriban **Shilingi bilioni 435.48**. Kwa ujumla utekelezaji wa mradi hadi sasa umefikia **asilimia 84**.

37. Mheshimiwa Spika, hata hivyo; kutokana na Mkandarasi (M/s Jacobsen Elektro AS ya Norway) aliyepewa kazi hiyo kushindwa kutekeleza mradi ipasavyo taratibu za kumpata Mkandarasi mpya wa kumaliza kazi zipo katika hatua za mwisho. Fedha za ndani **Shilingi bilioni 88.58** zimetengwa katika mwaka 2021/22 kwa ajili ya kukamilisha utekelezaji wa mradi huu. Ujenzi wa mradi unatarajiwa kuanza mwezi Julai, 2021 na kukamilika mwezi Mei, 2022.

Mradi wa Kuzalisha Umeme wa Malagarasi – MW 49.5

38. Mheshimiwa Spika, mradi huu unahusu ujenzi wa kituo cha kuzalisha umeme wa **MW 49.5** kwa kutumia maji ya Mto Malagarasi Mkoani Kigoma. Mradi utahusisha ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme msongo wa **kV 132** yenye urefu wa kilomita 53.8 kutoka Malagarasi hadi Kidahwe mkoani Kigoma. Gharama za utekelezaji wa Mradi ni **Dola za Marekani milioni 138.1** sawa na takriban **Shilingi bilioni 324.83**. Katika mwaka 2020/21 kazi zilizofanyika ni pamoja na: upatikanaji wa

fedha kutoka Benki ya Maendeleo ya Afrika (AfDB) kwa ajili ya utekelezaji wa mradi; ulipaji wa fidia kwa wananchi; kukamilika kwa usanifu wa awali wa mradi (*basic design*); na kukamilisha Maboresho ya Andiko la Mazingira.

39. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2021/22 kazi zitakazofanyika ni pamoja na: kumpata Mtaalam Mshauri na Mkandarasi wa ujenzi wa mradi na kuanza ujenzi wa mradi. Serikali kupitia TANESCO imetenga jumla ya **Shilingi milioni 231.41** kwa ajili ya utekelezaji wa kazi hizo. Mradi huu unatarajiwa kuanza mwezi Septemba, 2021 na kukamilika mwezi Septemba, 2024.

Mradi wa Kuzalisha Umeme wa Kakono – MW 87

40. Mheshimiwa Spika, mradi huu unahusu ujenzi wa kituo cha kuzalisha umeme wa **MW 87** kwa kutumia maji ya Mto Kagera na ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme msongo wa **kV 220** kutoka Kakono hadi Kyaka yenye urefu wa kilomita 38.5 pamoja na ukarabati wa kituo cha kupoza umeme cha Kyaka. Gharama za ujenzi wa mradi ni **Dola za Marekani milioni 287.6** sawa na takriban **Shilingi bilioni 676.47** zitakazotolewa na Serikali, Benki ya Maendeleo Afrika (AfDB), Shirika la Maendeleo la Ufaransa (AFD), Umoja wa Ulaya (EU) na Shirika la Maendeleo la Norway (NORAD).

41. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2020/21, kazi zilizokamilika ni pamoja na: usanifu wa awali (*basic design*) wa mradi; na uandaaji wa makabrasha kwa ajili ya kumpata Mkandarasi wa ujenzi. Kazi zinazoendelea ni pamoja na: kukamilisha taratibu za fidia kwa wananchi watakaopisha mradi; na kuhuisha taarifa za kimazingira.

42. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2021/22 kazi zitakazofanyika ni pamoja na: kukamilisha taratibu za ufadhili; kuanza kulipa fidia kwa wananchi watakaopisha mradi; na kumpata Mkandarasi wa ujenzi wa mradi. Serikali kupitia TANESCO imetenga jumla ya **Shilingi milioni 150** kwa ajili ya utekelezaji wa kazi hizo. Ujenzi wa mradi huu unatarajiwa kuanza mwezi Desemba, 2021 na unatarajiwa kukamilika mwezi Desemba, 2024.

Mradi wa Kuzalisha Umeme wa Kikonge – MW 300

43. Mheshimiwa Spika, mradi huu unahusu ujenzi wa kituo cha kuzalisha umeme wa **MW 300** kwa kutumia maporomoko ya maji ya Mto Ruhuhu mkoani Njombe na ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme msongo wa **kV 220** yenye urefu wa kilomita 53 kutoka Kikonge hadi kituo cha kupoza umeme cha Madaba. Jumla ya gharama za mradi zinakadiriwa kuwa **Dola za**

Marekani milioni 750 sawa na takriban **Shilingi trilioni 1.76**.

44. Mheshimiwa Spika, kazi zilizofanyika hadi sasa ni kuendelea na Upembuzi Yakinifu ikiwa ni pamoja na: kukamilisha Tathmini ya Mazingira na Jamii (*Strategic Environmental & Social Assessment – SESA*). Katika mwaka 2021/22 kazi zitakazofanyika ni pamoja na: kumpata Mtaalam Mshauri wa kusimamia mradi na Mkandarasi wa ujenzi wa mradi. Jumla ya **Shilingi bilioni 1.04** fedha za ndani zimetengwa ili kutekeleza kazi hizo. Ujenzi wa mradi huu unatarajiwa kuanza mwezi Novemba, 2022 na kukamilika mwezi Desemba, 2025.

Mradi wa Kuzalisha Umeme kwa Kutumia Gesi Asilia wa Mtwara – MW 300

45. Mheshimiwa Spika, mradi huu unahusu ujenzi wa kituo cha kuzalisha umeme wa **MW 300** kwa kutumia gesi asilia katika Mkoa wa Mtwara. Gharama za mradi zinakadiriwa kuwa **Dola za Marekani milioni 421.1** sawa na takriban **Shilingi bilioni 990.47**. Mradi huu unaenda sambamba na ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme msongo wa **kV 400** yenye urefu wa kilomita 253 kutoka Mtwara hadi Somanga Fungu.

46. Mheshimiwa Spika, hadi sasa kazi zilizokamilika ni pamoja na: kukamilika kwa

Upembuzi Yakinifu wa kituo cha kuzalisha umeme na njia ya kusafirisha umeme; na Tathmini ya Athari kwa Mazingira na Jamii katika miundombinu wezeshi. Katika mwaka 2021/22 kazi zitakazofanyika ni: kuanza kulipa fidia wananchi watakaopisha mradi; na kukamilisha taratibu za ufadhili wa mradi. Serikali kupitia TANESCO imetenga jumla ya **Shilingi milioni 50** kwa ajili ya kuanza utekelezaji wa mradi. Ujenzi wa mradi huu unatarajiwa kuanza mwezi Agosti, 2022 na kukamilika mwezi Agosti, 2024.

Mradi wa Kuzalisha Umeme kwa Kutumia Gesi Asilia wa Somanga Fungu – MW 330

47. Mheshimiwa Spika, mradi huu unahusu ujenzi wa kituo cha kuzalisha umeme wa **MW 330** kwa kutumia gesi asilia katika eneo la Somanga Fungu Wilaya ya Kilwa, mkoani Lindi. Gharama za mradi zinakadiriwa kuwa **Dola za Marekani milioni 423** sawa na takriban **Shilingi bilioni 994.94**. Mradi huu unaenda sambamba na ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme msongo wa **kV 400** yenye urefu wa kilomita 253 kutoka Somanga Fungu hadi Kinyerezi. Kazi zilizotekelezwa hadi sasa ni pamoja na kukamilika kwa Upembuzi Yakinifu na Tathmini ya Mazingira na Jamii. Kazi zilizopangwa kutekelezwa katika mwaka 2021/22 ni pamoja na: kulipa fidia kwa wananchi watakaopisha mradi; na kukamilisha taratibu za ufadhili. Utekelezaji wa mradi huu unatarajiwa

kuanza mwezi Februari, 2023 na kukamilika mwezi Desemba, 2025.

Miradi ya Kuzalisha Umeme ya Nishati Jadidifu (Umeme Jua – MW 150, Upepo – MW 200 na Makaa ya Mawe – MW 600)

48. Mheshimiwa Spika, Serikali imeendelea na taratibu za kuwapata Wawekezaji Binafsi kwa ajili ya kutekeleza miradi ya kuzalisha umeme wa jumla ya **MW 950** kwa kutumia jua, upepo na makaa ya mawe. Katika mwaka 2020/21 kazi zilizofanyika ni: kukamilisha tathmini ya zabuni kwa kampuni 11 zilizorudisha zabuni kati ya 38 zilizopita mchujo wa kwanza na kupata kampuni sita (6) zilizokidhi vigezo baada ya mchujo wa mwisho; na kuwasilisha maombi ya ridhaa (*No Objection*) toka Serikalini kupitia Wizara ya Fedha na Mipango kwa ajili ya kuanza majadiliano na wawekezaji hao.

49. Mheshimiwa Spika, kwa mwaka 2021/22 kazi zilizopangwa kufanyika ni pamoja na kuanza majadiliano ya: mikataba ya mauziano ya umeme (*Power Purchase Agreements – PPAs*); mikataba ya utekelezaji wa mradi (*Implementation Agreements – IAs*); na kufanya tathmini ya uwezo (*Due Diligence*) wa wawekezaji waliofuzu kutekeleza miradi hii. Utekelezaji wa miradi hii unatarajiwa kuanza mwezi Agosti, 2021 na kukamilika mwezi Julai, 2023.

MIRADI YA KUSAFIRISHA NA KUSAMBAZA UMEME

Mradi wa Njia ya Kusafirisha Umeme Msongo wa kV 400 kutoka Rufiji, Chalinze hadi Dodoma

50. Mheshimiwa Spika, mradi huu ni mahususi kwa ajili ya kusafirisha umeme utakaozalishwa katika mradi wa kielelezo wa JNHPP (**MW 2,115**). Mradi unahusu ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme wa msongo wa **kV 400** yenye urefu wa kilomita 505 kutoka Rufiji kupitia Chalinze Mkoani Pwani hadi Dodoma. Aidha, mradi unahusisha ujenzi wa kituo cha kupoza umeme cha Chalinze na upanuzi wa kituo cha kupoza umeme cha Dodoma. Gharama za mradi zinakadiriwa kuwa ni **Dola za Marekani milioni 192.67** sawa na takriban **Shilingi bilioni 453.18**.

51. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2020/21 kazi zilizofanyika ni pamoja na: kukamilisha Tathmini ya Athari ya Mazingira na Jamii na kupata hati ya mazingira; kuandaa na kutangaza zabuni za ununuzi wa vifaa vya ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme kutoka Rufiji hadi Chalinze na kituo cha kupoza umeme cha Chalinze; kuanza kazi ya kusafisha mkuza wa njia ya kusafirisha umeme; na kukamilisha uthamini wa fidia ya mali za wananchi watakaopisha mradi. Jumla ya **Shilingi bilioni**

8.2 zimetolewa kwa ajili ya kuanza shughuli za ujenzi wa mradi huu.

52. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2021/22 kazi zitakazofanyika ni kukamilisha malipo ya fidia kwa wananchi watakaopisha mradi na kuanza ujenzi wa mradi. Jumla ya **Shilingi bilioni 180** fedha za ndani zimetengwa ili kutekeleza kazi hizo. Mradi huu unatarajiwa kuanza mwezi Mei, 2021 na kukamilika mwezi Juni, 2022.

Mradi wa Njia ya Kusafirisha Umeme Msongo wa kV 400 kutoka Kinyerezi hadi Chalinze

53. Mheshimiwa Spika, mradi huu unahusu ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme msongo wa **kV 400** yenye urefu wa kilomita 93 kutoka Kinyerezi, Dar es Salaam hadi Chalinze, Pwani pamoja na kituo cha kupoza umeme cha Kinyerezi. Gharama za mradi zinakadiriwa kuwa **Dola za Marekani milioni 66.34** sawa na **Shilingi bilioni 156.04**. Katika mwaka 2020/21 kazi zilizofanyika ni pamoja na: kuandaa zabuni za ununuzi wa vifaa vya ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme kutoka Kinyerezi hadi Chalinze; kukamilisha uthamini wa mali za wananchi watakaopisha mradi; na kuanza kulipa fidia ambapo **Shilingi bilioni 29.4** zimetolewa kwa ajili ya kazi hiyo.

54. Mheshimiwa Spika, kazi zilizopangwa kutekelezwa kwa mwaka 2021/22 ni pamoja na: kukamilisha malipo ya fidia kwa wananchi watakaopisha mradi; kukamilisha taratibu za kumpata mkandarasi wa ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme kutoka Kinyerezi hadi Chalinze; na kuanza ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme na kituo cha kupoza umeme cha Kinyerezi. Jumla ya **Shilingi bilioni 40** fedha za ndani zimetengwa ili kutekeleza kazi hizo. Mradi huu unatarajiwa kuanza mwezi Juni, 2021 na kukamilika mwezi Juni, 2022.

Mradi wa Njia ya Umeme Msongo wa kV 220 kutoka Bulyanhulu hadi Geita

55. Mheshimiwa Spika, mradi huu ulihusu: ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme msongo wa **kV 220** yenye urefu wa kilomita 55 kutoka Bulyanhulu hadi Geita na kituo cha kupoza umeme cha Geita; upanuzi wa kituo cha kupoza umeme cha Bulyanhulu; ujenzi wa miundombinu ya usambazaji umeme msongo wa **kV 33** katika Vijiji 10 vinavyopitiwa na mradi; na kuunganisha wateja wapya zaidi ya 1,500 katika Mkoa wa Geita. Mradi huu umegharimu **Dola za Marekani milioni 23** sawa na takriban **Shilingi bilioni 54.1**. Utekelezaji wa mradi huu ulianza mwezi Januari, 2019 na umekamilika kwa **asilimia 100** na umeme kuwashwa mwezi Septemba, 2020.

Mradi wa Njia ya Kusafirisha Umeme Msongo wa kV 220 ya Geita – Nyakanazi

56. Mheshimiwa Spika, mradi huu unahusu: ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme msongo wa **kV 220** yenye urefu wa kilomita 144 kutoka Geita hadi Nyakanazi; ujenzi wa kituo cha kupoza umeme Nyakanazi; na kusambaza umeme katika vijiji 32 vinavyopitiwa na mradi maeneo ya Geita hadi Bwanga, Nyakanazi hadi Kakonko. Gharama ya mradi huu ni **EURO milioni 45** sawa na takriban **Shilingi bilioni 127**.

57. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2020/21 kazi zilizotekelezwa ni pamoja na kuendelea na: ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme ambao umefikia **asilimia 64**; ujenzi wa kituo cha kupoza umeme cha Nyakanazi na upanuzi wa kituo cha kupoza umeme cha Geita ambao umefikia **asilimia 65.7**; na ujenzi wa miundombinu ya usambazaji umeme katika vijiji vinavyopitiwa na mradi. Kwa ujumla utekelezaji wa mradi umefikia zaidi ya **asilimia 51.6**.

58. Mheshimiwa Spika, kazi zilizopangwa kufanyika mwaka 2021/22 ni pamoja na: kukamilisha ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme kutoka Geita kupitia Bwanga, Chato hadi Nyakanazi; kukamilisha ujenzi wa kituo cha kupoza umeme cha Nyakanazi na upanuzi wa kituo cha kupoza umeme cha Geita; na kuendelea na kazi ya kusambaza umeme katika vijiji 32

vitakavyopitiwa na mradi. Fedha za nje **Shilingi bilioni 20.33** zimetengwa kwa ajili ya shughuli za mradi. Utekelezaji wa mradi huu ulianza mwezi Agosti, 2019 na unatarajiwa kukamilika mwezi Septemba, 2021.

Mradi wa Njia ya Kusafirisha Umeme Msongo wa kV 400 kutoka Singida – Arusha – Namanga

59. Mheshimiwa Spika, mradi huu unahusisha ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme msongo wa **kV 400** yenye urefu wa kilomita 414 kutoka Singida hadi Namanga kupitia Arusha. Mradi unahusisha ujenzi wa kituo kipya cha kupoza umeme cha Lemugur katika eneo la Kisongo Mkoani Arusha na upanuzi wa kituo cha kupoza umeme cha Singida na usambazaji wa umeme katika vijiji 19 vilivyo jirani na mkuza wa njia ya umeme kwenye mikoa ya Singida, Manyara na Arusha. Mradi huu unafadhiliwa na Benki ya Maendeleo ya Afrika (AfDB), Shirika la Maendeleo la Japan (JICA) na Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa gharama ya **Dola za Marekani milioni 258.82** sawa na takriban **Shilingi bilioni 608.77**.

60. Mheshimiwa Spika, hadi kufikia mwezi Aprili, 2021 hatua iliyofikiwa katika utekelezaji wa mradi huu ni pamoja na: kukamilisha zoezi la ulipaji wa fidia katika vijiji vyote 82 vilivyopitiwa na mradi; kuendelea na shughuli za ujenzi wa

njia ya kusafirisha umeme na vituo vya kupoza umeme mjini Arusha na Singida; na kuendelea na usambazaji wa umeme katika vijiji vinavyopitiwa na mradi. Kwa ujumla utekelezaji wa mradi umefikia **asilimia 91.6**.

61. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2021/22 kazi zilizopangwa kufanyika ni kukamilisha shughuli za ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme na vituo vya kupoza umeme pamoja na usambazaji wa umeme katika vijiji vinavyopitiwa na mradi. Jumla ya **Shilingi bilioni 10.21** fedha za nje zimetengwa ili kutekeleza kazi hizo. Utekelezaji wa mradi huu ulianza mwezi Machi, 2018 na unatarajiwa kukamilika mwezi Agosti, 2021.

Mradi wa Njia ya Kusafirisha Umeme Msongo wa kV 220 Rusumo – Nyakanazi

62. Mheshimiwa Spika, mradi huu unahusu ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme msongo wa **kV 220** yenye urefu wa kilomita 94 kutoka kituo cha kuzalisha umeme cha Rusumo hadi Nyakanazi. Gharama za Mradi ni **Dola za Marekani milioni 35** sawa na takriban **Shilingi bilioni 82.32**. Mradi huu unafadhiliwa na Benki ya Maendeleo ya Afrika (AfDB) na Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania.

63. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2020/21 kazi zilizofanyika ni pamoja na:

kukamilisha ulipaji wa fidia kwa wananchi wanaopisha eneo la mradi; kukamilisha upimaji wa kina (*Detail Survey*); usanifu wa mradi; na ujenzi wa misingi na usimikaji wa nguzo. Kwa ujumla utekelezaji wa mradi umefikia **asilimia 46**. Katika mwaka 2021/22 kazi itakayofanyika ni kukamilisha ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme kutoka Rusumo hadi Nyakanazi. Mradi huu ulianza mwezi Oktoba, 2019 na unatarajiwa kukamilika mwishoni mwa mwezi Agosti, 2021.

Mradi wa Njia ya Kusafirisha Umeme Msongo wa kV 400 kutoka Nyakanazi hadi Kigoma

64. Mheshimiwa Spika, mradi huu unahusu ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme msongo wa **kV 400** kutoka Nyakanazi hadi Kigoma yenye urefu wa kilomita 280, ujenzi wa kituo cha kupoza umeme Kidahwe Mkoani Kigoma, upanuzi wa kituo cha kupoza umeme cha Nyakanazi na usambazaji umeme vijijini. Gharama za mradi huu ni **Dola za Marekani milioni 187** sawa na takriban **Shilingi bilioni 439.84** na zinatolewa na Benki ya Maendeleo ya Afrika (AfDB), Benki ya Exim ya Korea Kusini (EDCF) na Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania.

65. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2020/21 kazi zilizotekelezwa ni pamoja na: kukamilisha ulipaji wa fidia katika eneo la Kidahwe; kukamilisha kazi ya upimaji na kufanya

tathmini ya fidia kwa wananchi watakaopisha ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme ambapo **Shilingi bilioni 2.6** zimetolewa kwa ajili ya malipo kwa wananchi 3,220 watakaopisha mradi; kuanza taratibu za kumpata Mkandarasi Mjenzi na Mtaalam Mshauri kwa ajili ya kuandaa zabuni ya vituo vya kupoza umeme; na kuanza ununuzi wa vifaa vya ujenzi wa miundombinu ya kusambaza umeme.

66. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2021/22 kazi zitakazofanyika ni pamoja na: kuendelea kulipa fidia wananchi watakaopisha ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme; kuanza ujenzi wa mradi; na kuanza usambazaji wa umeme katika vijiji vinavyopitiwa na mradi. Jumla ya **Shilingi bilioni 14.06** fedha za nje zimetengwa ili kutekeleza kazi hizo. Ujenzi wa mradi huu unatarajiwa kuanza mwezi Julai, 2021 na kukamilika mwezi Juni, 2023.

Mradi wa Njia ya Kusafirisha Umeme Msongo wa kV 400 kutoka Iringa – Mbeya – Tunduma hadi Sumbawanga

67. Mheshimiwa Spika, mradi huu unahusu ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme msongo wa **kV 400** kutoka Iringa kupitia Mbeya, Tunduma hadi Sumbawanga yenye urefu wa kilomita 624. Mradi huu utahusisha pia ujenzi wa vituo vya kupoza umeme vya Kisada (Iringa), Iganjo (Mbeya), Tunduma na Sumbawanga. Mradi

huu unalenga kuunganisha Gridi ya Taifa na nchi za kusini mwa Afrika kupitia *Southern African Power Pool (SAPP)*. Gharama za mradi huu zinakadiriwa kuwa **Dola za Marekani milioni 595** sawa na takriban **Shilingi trilioni 1.4** ambazo zitatolewa na Benki ya Dunia, Shirika la Maendeleo la Ufaransa (AFD), Umoja wa Nchi za Ulaya (EU) na Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania.

68. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2020/21 kazi zilizofanyika ni pamoja na: kupitia na kuhuisha taarifa zilizoandaliwa awali kuhusu mazingira; kukamilisha mpango wa kuhamisha wananchi wanaopisha mradi (*Resettlement Action Plan – RAP*) katika maeneo ya Iringa hadi Mbeya; na kuandaa zabuni kwa ajili ya kuwapata Mtaalam Mshauri na Mkandarasi Mjenzi wa mradi.

69. Mheshimiwa Spika, kazi zilizopangwa kufanyika kwa mwaka 2021/22 ni pamoja na: ulipaji wa fidia wananchi watakaopisha mradi; kukamilisha tathmini ya athari kwa mazingira; kukamilisha mpango wa kuhamisha wananchi wanaopisha mradi (*Resettlement Action Plan – RAP*) katika maeneo ya Mbeya hadi Sumbawanga; kuwapata Mtaalam Mshauri wa kusimamia ujenzi wa mradi na Mkandarasi wa ujenzi wa mradi. Jumla ya **Shilingi bilioni 1** fedha za ndani zimetengwa kwa ajili ya kuendelea na utekelezaji wa kazi hizo. Ujenzi wa Mradi unatarajiwa kuanza

mwezi Juni, 2022 na kukamilika mwezi Juni, 2024.

Mradi wa Njia ya Kusafirisha Umeme Msongo wa kV 400 kutoka Sumbawanga – Mpanda – Kigoma

70. Mheshimiwa Spika, mradi huu unahusu ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme msongo wa **kV 400** kutoka Sumbawanga hadi Kigoma kupitia Mpanda yenye urefu wa kilomita 480. Mradi huu unatarajiwa kugharimu **Dola za Marekani milioni 200** sawa na takriban **Shilingi bilioni 470.42**. Katika mwaka 2020/21 kazi zilizofanyika ni kuendelea na taratibu za kumpata Mtaalam Mshauri atakayehuisha Upembuzi Yakinifu na kuandaa taarifa ya mazingira. Katika mwaka 2021/22 kazi zitakazotekelezwa ni kukamilisha Upembuzi Yakinifu na kukamilisha taratibu za ufadhili wa mradi. Ujenzi wa mradi huu unatarajiwa kuanza mwezi Novemba, 2022 na kukamilika mwezi Oktoba, 2024.

Mradi wa Njia ya Kusafirisha Umeme Msongo wa kV 132 kutoka Tabora hadi Kidahwe mkoani Kigoma kupitia Urambo na Nguruka

71. Mheshimiwa Spika, mradi huu unahusisha ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme msongo wa **kV 132** yenye urefu wa kilomita 395 kutoka Tabora hadi Kigoma na ujenzi wa vituo vitatu (3) vya kupoza umeme msongo wa **kV**

132/33 vya Urambo, Nguruka, Kidahwe pamoja na upanuzi wa kituo cha kupoza umeme cha Tabora. Gharama za mradi huu ni **Shilingi bilioni 69.7** na unagharamiwa na Serikali kwa **asilimia 100**. Vilevile, mradi huu unatekelezwa na TANESCO kwa kutumia wataalamu wake wa ndani.

72. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2020/21 kazi zilizofanyika ni pamoja na: kukamilisha malipo ya fidia kwa wananchi watakaopisha mradi kwa maeneo kati ya Tabora na Urambo; kukamilisha ujenzi wa majengo ya vituo vya kupoza umeme vya Urambo na Nguruka kwa **asilimia 100**; kuanza zoezi la uthamini kutoka Urambo hadi Kigoma (Kidahwe); na kuendelea na taratibu za ununuzi wa vifaa vya ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme na vituo vya kupoza umeme.

73. Mheshimiwa Spika, kazi zitakazofanyika kwa mwaka 2021/22 ni: kuendelea na ujenzi wa vituo vya kupoza umeme; kulipa fidia kwa wananchi watakaopisha mradi; na kuanza ujenzi wa njia za kusafirisha umeme kwenda Kigoma kutokea Tabora. Serikali kupitia TANESCO imetenga jumla ya **Shilingi bilioni 12.6** kwa ajili ya utekelezaji wa kazi hizo. Mradi ulianza mwezi Oktoba, 2019 na unatarajiwa kukamilika mwezi Agosti, 2023.

Mradi wa Njia ya Kusafirisha Umeme Msongo wa kV 132 kutoka Tabora hadi Katavi kupitia Ipole na Inyonga

74. Mheshimiwa Spika, mradi huu unahusisha ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme msongo wa **kV 132** kutoka Tabora hadi Katavi yenye urefu wa kilomita 381 pamoja na ujenzi wa vituo vitatu (3) vya kupoza umeme msongo wa **kV 132/33** vya Ipole, Inyonga na Mpanda. Gharama za mradi huu ni **Shilingi bilioni 64.5**. Mradi huu unagharamiwa na Serikali kwa **asilimia 100**. Aidha, ujenzi wa mradi utafanywa na TANESCO kwa kutumia wataalamu wake wa ndani.

75. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2020/21 kazi zilizotekelezwa ni pamoja na: kukamilisha zoezi la Upembuzi Yakinifu wa awali; uwekaji wa alama katika njia ya kusafirisha umeme (*Route survey and demarcation*); tathmini ya athari za mazingira (*Environment Impact Assessment – EIA*); na kukamilisha majengo ya vituo vya Ipole, Inyonga na Mpanda kwa **asilimia 100**; na kuendelea na taratibu za ununuzi wa vifaa vya ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme na vituo vya kupoza umeme. Kazi zilizopangwa kufanyika kwa mwaka 2021/22 ni: kuendelea na ujenzi wa vituo vya kupoza umeme; kulipa fidia kwa wananchi watakaopisha mradi; na kuanza ujenzi wa njia za kusafirisha umeme kwenda Katavi kutokea Tabora. Serikali kupitia TANESCO imetenga jumla ya **Shilingi bilioni 35.6** kwa ajili

ya utekelezaji wa kazi hizo. Mradi ulianza mwezi Oktoba, 2019 na unatarajiwa kukamilika mwezi Agosti, 2023.

Ujenzi wa Njia ya Kusafirisha Umeme Msongo wa kV 220 na Kituo cha Kupoza Umeme cha Imalilo katika Mkoa wa Simiyu

76. Mheshimiwa Spika, mradi huu unahusu ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme msongo wa **kV 220** yenye urefu wa kilomita 109 kutoka Ibadakuli Mkoani Shinyanga hadi Imalilo Mkoani Simiyu pamoja na ujenzi wa kituo cha kupoza umeme cha Imalilo na upanuzi wa kituo cha kupoza umeme cha Ibadakuli. Gharama ya mradi inakadiriwa kuwa **Shilingi bilioni 75** utakaogharamiwa na Serikali kwa **asilimia 100**. Mradi huu unajengwa na TANESCO kwa kutumia wataalamu wake wa ndani.

77. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2020/21 kazi zilizofanyika ni pamoja na: kukamilisha usanifu wa awali wa kituo cha kupoza umeme cha Imalilo na upimaji wa njia kutoka Shinyanga hadi Simiyu kwa **asilimia 100**; kuanza taratibu za ununuzi wa vifaa vya ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme na vituo vya kupoza umeme; na kuanza Tathmini ya Athari za Mazingira na Jamii. Katika mwaka 2021/22, kazi zitakazofanyika ni pamoja na: kukamilisha ujenzi wa kituo cha kupoza umeme na kuanza ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme. Serikali kupitia

TANESCO imetenga jumla ya **Shilingi bilioni 1.49** kwa ajili ya utekelezaji wa kazi hizo. Ujenzi wa mradi huu unatarajiwa kuanza mwezi Julai, 2021 na kukamilika mwezi Desemba, 2022.

Ujenzi wa Vituo vya Kupoza Umeme vya Handeni na Kilindi Mkoani Tanga

78. Mheshimiwa Spika, mradi huu unahusu ujenzi wa kituo cha kupoza umeme chenye uwezo wa **MVA 20, kV 132/33** katika Wilaya ya Handeni na kitahusisha pia ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme msongo wa **kV 132** yenye urefu wa kilomita 46.8 kutoka Mkata hadi Handeni. Gharama ya mradi inakadiriwa kuwa **Dola za Marekani milioni 8.38** sawa na takriban **Shilingi bilioni 19.71**. Wilaya ya Kilindi inatarajiwa kupata umeme wa Gridi kupitia kituo cha kupokelea umeme (*switching station*) itakayojengwa baada ya kukamilika kwa ujenzi wa kituo cha kupoza umeme cha Kijungu kinachotarajiwa kujengwa mpakani mwa mkoa ya Tanga na Manyara. Gharama ya ujenzi wa kituo cha kupokelea umeme zinatarajiwa kuwa **Shilingi bilioni 4.5**. Mradi huu unatarajiwa kuanza mwezi Julai, 2021 na kukamilika mwezi Februari, 2023.

Ujenzi wa Njia ya Kusafirisha Umeme Msongo wa kV 220 kutoka Benaco hadi Kyaka

79. Mheshimiwa Spika, mradi huu unahusu ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme msongo wa **kV 220** yenye urefu wa kilomita 170 kutoka

Benaco hadi Kyaka Mkoani Kagera. Gharama ya mradi inakadiriwa kuwa **Shilingi bilioni 80.99** na unagharamiwa na Serikali kwa **asilimia 100**. Kazi inayoendelea sasa ni kufanya Upembuzi Yakinifu kwa kutumia wataalam wa ndani wa TANESCO. Katika mwaka 2021/22 kazi zitakazofanyika ni pamoja na: kukamilisha Upembuzi Yakinifu; kuandaa zabuni (*tender documents*); usanifu wa mradi (*conceptual design*); kufanya Tathmini ya Mazingira na Jamii; na kuanza ujenzi wa mradi. Mradi huu unatarajiwa kuanza kujengwa mwezi Julai, 2022 na kukamilika mwezi Desemba, 2023.

Mradi wa Backbone Transmission Investment Project – Awamu ya Pili (BTIP – Phase II)

80. Mheshimiwa Spika, mradi huu ni wa awamu ya pili ambao unalenga kuongeza uwezo (*upgrade*) wa vituo vinne (4) vya kupoza umeme vya Iringa, Shinyanga, Singida na Dodoma kutoka **kV 220** mpaka **kV 400**. Awamu ya kwanza ya mradi ilihusu ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme wa msongo wa **kV 400** kutoka Iringa hadi Shinyanga kupitia Dodoma na Singida wenye urefu wa kilomita 670. Mradi huu ulikamilika mwezi Desemba, 2016 kwa **asilimia 100** na kwa sasa unaendeshwa kwa msongo wa **kV 220**. Gharama ya mradi huu wa BTIP awamu ya pili ni **Dola za Marekani milioni 120** sawa na takriban **Shilingi bilioni 282.25**.

81. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2020/21 kazi zilizofanyika ni pamoja na: kuendelea na ujenzi wa vituo vya Singida na Dodoma ambapo utekelezaji wake kwa ujumla umefikia **asilimia 95**; kukamilisha ununuzi wa vifaa; na kupata Mkandarasi kwa ajili ya ujenzi wa vituo vya Iringa na Shinyanga. Katika mwaka 2021/22 kazi zitakazofanyika ni: kukamilisha ujenzi wa vituo vya kupoza umeme vya Dodoma na Singida; na kuendelea na ujenzi wa vituo vya kupoza umeme vya Iringa na Shinyanga. Jumla ya **Shilingi bilioni 12.59** fedha za nje zimetengwa kwa ajili ya kutekeleza kazi hizo. Utekelezaji wa mradi huu ulianza mwezi Julai, 2019 na unatarajiwa kukamilika mwezi Juni, 2022.

Mradi wa Njia ya Kusafirisha Umeme Msongo wa kV 400 kutoka Somanga Fungu hadi Kinyerezi

82. Mheshimiwa Spika, mradi huu utahusisha ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme msongo wa **kV 400** yenye urefu wa kilomita 198 kutoka Somanga Fungu hadi Kinyerezi mkoani Dar es Salaam. Gharama za mradi zinakadiriwa kuwa **Dola za Marekani milioni 150** sawa na takriban **Shilingi bilioni 352.82**. Kazi zilizofanyika hadi sasa ni pamoja na: kudurusu Taarifa ya Upembuzi Yakiniifu ili kujumuisha njia ya kusafirisha umeme kutoka kituo cha kuzalisha umeme cha JNHPP kupitia Kibiti; na kuendelea

na malipo ya fidia kwa wananchi watakaopisha mradi. Katika mwaka 2021/22 kazi zitakazofanyika ni: kuendelea na taratibu za kupata ufadhili wa mradi; na kukamilisha malipo ya fidia. Jumla ya **Shilingi bilioni 8.53** fedha za ndani zimetengwa kwa ajili ya kutekeleza kazi hizo. Utekelezaji wa mradi huu unatarajiwa kuanza mwezi Desemba, 2021 na kukamilika mwezi Mei, 2023.

Mradi wa Njia ya Kusafirisha Umeme Msongo wa kV 220 kwa Ajili ya Uendeshaji wa Treni ya Mwendokasi (Standard Gauge Railway – SGR) Awamu ya Kwanza

83. Mheshimiwa Spika, mradi huu ulihusu ujenzi wa njia ya kuunganisha umeme msongo wa **kV 220** yenye urefu wa kilomita 160 kutoka Kinyerezi, Dar es Salaam hadi Kingolwira, Morogoro kwa ajili ya kuendesha Treni ya Mwendokasi (*Standard Gauge Railway – SGR*) awamu ya kwanza. Aidha, mradi huu ulihusisha upanuzi wa kituo cha kupoza umeme msongo wa **kV 220** cha Kinyerezi. Gharama ya mradi huu ni **Shilingi bilioni 76.23** na unagharamiwa na Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa **asilimia 100**. Katika mwaka 2020/21, kazi zilizofanyika ni pamoja na: kukamilisha ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme msongo wa **kV 220** kutoka Kinyerezi hadi Kingolwira; kuunganisha njia ya umeme katika vituo vinne vya Reli (TPS 4); na kukamilisha upanuzi wa vituo vya kupoza

umeme vya Kinyerezi na Morogoro. Utekelezaji wa mradi huu ulianza mwezi Januari, 2019 na ulikamilika kwa **asilimia 100** mwezi Januari, 2021.

Ujenzi wa Njia ya Kusafirisha Umeme Msongo wa kV 220 kwa Ajili ya Uendeshaji wa Treni ya Mwendo Kasi (Standard Gauge Railway – SGR) Awamu ya Pili

84. Mheshimiwa Spika, mradi huu unahusu ujenzi wa njia ya kuunganisha umeme msongo wa **kV 220** yenye urefu wa kilomita 410 kutoka Msamvu, Morogoro hadi Kintinku, Singida kwa ajili ya kuendesha Treni ya Mwendokasi (*Standard Gauge Railway – SGR*) awamu ya pili. Gharama za mradi huu ni **Shilingi bilioni 138.2** na unagharamiwa na Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa **asilimia 100**. Katika mwaka 2020/21 kazi zilizofanyika ni pamoja na: kukamilika kwa usanifu wa mradi; kuanza ununuzi wa vifaa vya ujenzi wa mradi; na kuanza ujenzi wa mradi. Katika mwaka 2021/22 kazi zitakazofanyika ni kukamilisha ununuzi wa vifaa na ujenzi wa mradi. Mradi huu ulianza kutekelezwa mwezi Novemba, 2020 na unatarajiwa kukamilika mwezi Novemba, 2021.

MIRADI YA KUSAMBAZA UMEME VIJIJINI

85. Mheshimiwa Spika, Mradi wa Kusambaza Umeme Vijijini Awamu ya Tatu ulilenga kufikisha umeme katika vijiji **7,873**. Aidha, hadi kufikia Desemba 2015, jumla ya vijiji **2,018** vilikuwa vimefikiwa na huduma ya umeme. Idadi hiyo imeongezeka na kufikia vijiji **10,312** mwezi Mei, 2021 sawa na ongezeko la vijiji **8,294**.

86. Mheshimiwa Spika, hadi kufikia mwezi Aprili, 2021 jumla ya vijiji ambavyo havijafikiwa na umeme ni **1,956** sawa na **asilimia 14** ya vijiji vyote **12,268** vya Tanzania Bara na vitapelekewa umeme kupitia Mradi wa Kupeleka Umeme Vijijini Awamu ya Tatu Mzunguko wa Pili (*Turnkey Phase III – Round II*) ambao unaendelea kutekelezwa na unatarajiwa kukamilika mwezi Desemba, 2022. Kukamilika kwa mradi huo kutafanya vijiji vyote **12,268** vya Tanzania Bara kufikiwa na umeme.

87. Mheshimiwa Spika, kazi zilizofanyika katika mwaka 2020/21 ni pamoja na: kukamilisha Mradi wa Kusambaza Umeme Vijijini Awamu ya Tatu Mzunguko wa Kwanza; kuendelea kusambaza umeme katika maeneo yaliyopo pembezoni mwa miji (*Peri Urban*) katika mikoa ya Dar es Salaam na Pwani; kukamilisha usambazaji umeme katika vitongoji vilivyopitiwa na miundombinu ya usambazaji umeme wa msongo wa kati kupitia Mradi wa Ujazilizi Mzunguko wa Kwanza (*Densification I*) katika mikoa nane (8);

kuanza usambazaji umeme katika vitongoji vilivyopitiwa na miundombinu ya usambazaji umeme wa msongo wa kati kupitia Mradi wa Ujazilizi Mzunguko wa Pili (*Densification II*) katika mikoa 25; na kuendelea kuunganisha wananchi kwa kutumia mifumo ya nishati jadidifu katika maeneo yaliyopo mbali na Gridi zikiwemo Taasisi za Umma katika visiwa vilivyopo katika Bahari ya Hindi, Ziwa Victoria, Ziwa Nyasa, Ziwa Tanganyika na Delta ya Rufiji.

88. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha kuanzia mwezi Aprili, 2020 hadi kufikia mwezi Aprili, 2021, jumla ya Taasisi **18,844** zimeunganishiwa umeme na hivyo kufanya jumla ya Taasisi zilizounganishiwa umeme kufikia **28,044** sawa na ongezeko la **asilimia 84.5**.

Mradi wa Kusambaza Umeme Vijijini Awamu ya Tatu – Mzunguko wa Kwanza (REA III – Round I)

89. Mheshimiwa Spika, mradi huu ulilenga kupeleka umeme katika vijiji **3,559** na kuunganisha wateja wa awali **180,768**. Utekelezaji wa mradi huu pia ulihusisha kupeleka umeme katika vitongoji **419** ambavyo vina Taasisi zinazotoa huduma kwa jamii zikiwemo Taasisi za Afya na Elimu ndani ya vijiji vilivyofikiwa na umeme, na hivyo kupelekea wateja wa awali kuongezeka hadi kufikia **227,561**. Gharama ya mradi ni **Shilingi trilioni 1.157**. Hadi kufikia

mwezi Aprili, 2021 jumla ya vijiji **3,378** kati ya **3,559** sawa na **asilimia 94.9** na vitongoji **317** kati ya **419** sawa na **asilimia 75.7** vilipelekewa umeme na kuunganisha jumla ya wateja **162,198** kati ya **227,561** sawa na **asilimia 71.3**. Mradi ulianza mwezi Julai, 2018 na unatarajiwa kukamilika mwezi Juni, 2021.

Mradi wa Kusambaza Umeme Vijijini Awamu ya Tatu – Mzunguko wa Pili (REA III – Round II)

90. Mheshimiwa Spika, mradi huu unalenga kupeleka umeme katika vijiji **1,956** ambavyo havijafikiwa na umeme na hivyo kukamilisha kazi ya kupeleka umeme katika vijiji vyote **12,268** vya Tanzania Bara. Vilevile, mradi unahusisha kupeleka umeme katika vitongoji **1,492**. Gharama za mradi ni **Shilingi trilioni 1.24** na unagharamiwa na Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa **asilimia 100**. Mradi huu ulizinduliwa rasmi kitaifa tarehe **15 Machi, 2021**. Katika mwaka 2021/22 **Shilingi bilioni 181.99** zimetengwa kwa ajili ya utekelezaji wa mradi huu.

Miradi ya Ujazilizi Katika Vitongoji Mzunguko wa Pili (Densification II)

(i) Mradi wa Ujazilizi Mzunguko wa Pili A (Densification IIA)

91. Mheshimiwa Spika, mradi huu unalenga kupeleka umeme katika vitongoji ambavyo havijafikiwa na miundombinu ya umeme katika mikoa tisa (9) ambayo ni Dodoma, Singida, Shinyanga, Mwanza, Tabora, Kilimanjaro, Mbeya, Pwani na Tanga. Mradi huu utahusisha kupeleka umeme katika vitongoji **1,103** na kuunganisha jumla ya wateja wa awali **69,079**. Gharama ya mradi ni **Shilingi bilioni 117.02**. Mradi huu ulizinduliwa rasmi kitaifa tarehe **24 Septemba, 2020**. Utekelezaji wa mradi ulianza mwezi Agosti, 2020 na unatarajiwa kukamilika mwezi Desemba, 2021.

(ii) Mradi wa Ujazilizi Mzunguko wa Pili B (Densification IIB)

92. Mheshimiwa Spika, mradi huu unalenga kupeleka umeme katika vitongoji **1,686** na kuunganisha jumla ya wateja wa awali **95,334** katika mikoa kumi (10) ya Arusha, Geita, Kagera, Katavi, Kigoma, Lindi, Morogoro, Njombe, Simiyu na Songwe. Gharama ya mradi inakadiriwa kuwa **Shilingi bilioni 249.3** na unafadhiliwa na Shirika la Maendeleo la Ufaransa. Mradi huu upo katika hatua za kuwapata Wakandarasi na

unatarajiwa kuanza mwezi Septemba, 2021 na utatekelezwa kwa kipindi cha miezi 12.

Miradi ya Kusambaza Umeme katika Maeneo Yaliyo Pembezoni mwa Miji (Vijiji Miji) – Peri Urban

93. Mheshimiwa Spika, mradi wa Peri - Urban unalenga kusambaza umeme katika maeneo, vitongoji na mitaa iliyopo pembezoni mwa miji (vijiji miji) yenye uhitaji mkubwa wa umeme na maeneo hayo yanashabihiana na maeneo ya vijijini.

(i) Mradi wa Peri Urban katika Mkoa wa Pwani na Wilaya ya Kigamboni

94. Mheshimiwa Spika, mradi huu unahusisha kusambaza umeme katika maeneo yaliyopo pembezoni mwa miji (vijiji miji) katika Wilaya zote za Mkoa wa Pwani na Wilaya ya Kigamboni mkoa wa Dar es Salaam ambapo maeneo **216** yalipangwa kupatiwa umeme na kuunganisha wateja wa awali **37,713**. Gharama ya mradi huu ni **Shilingi bilioni 80.5** na unafadhiliwa na Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Hadi kufikia mwezi Aprili, 2021, jumla ya maeneo **214** kati ya **216** yamefikishiwa umeme sawa na **asilimia 99.1** na kuunganisha wateja wa awali **28,875** kati ya **37,713** sawa na **asilimia 76.6**. Utekelezaji wa mradi ulianza mwezi Novemba, 2019 na

unatarajiwa kukamilika mwishoni mwa mwezi Juni, 2021.

(ii) Mradi wa Peri Urban katika Mikoa ya Arusha, Dodoma na Mwanza

95. Mheshimiwa Spika, mradi huu umelenga kusambaza umeme katika maeneo ya pembezoni mwa miji kwa mikoa ya Dodoma, Mwanza na Arusha ambapo maeneo **160** yamepangwa kupatiwa umeme na kuunganisha wateja wa awali **16,328**. Gharama ya mradi ni **Shilingi billioni 31.34**. Mradi huu umeanza mwezi Mei, 2021 na unatarajiwa kukamilika mwezi Januari, 2022.

Miradi wa Kusambaza Umeme Unaotokana na Nishati Jadidifu katika Maeneo Yaliyo Nje ya Gridi ya Taifa (Off – Grid Projects)

96. Mheshimiwa Spika, mradi huu unalenga kutumia vyanzo vya nishati jadidifu kupeleka umeme katika vijiji vilivyopo katika maeneo yaliyo nje ya Gridi ya Taifa ambapo vijiji **119** vitanufaika kupitia mradi huu. Vijiji hivyo vinahusisha pia Visiwa vyote ambavyo havijafikiwa na huduma za umeme. Mradi unatekelezwa kupitia utaratibu wa Ufadhili wa Malipo kwa Matokeo (*Results Based Financing - RBF*) na unalenga kukuza Sekta Binafsi katika kutekeleza miradi ya nishati jadidifu kwa maeneo yaliyo nje ya gridi ya Taifa. Gharama ya mradi ni **Dola za Marekani milioni 18** sawa na takriban **Shilingi bilioni 42.34** na

unafadhiliwa na nchi za Sweden kupitia Shirika lake la Maendeleo (Sida) na Uingereza kupitia Shirika lake la Maendeleo (DFID).

97. Mheshimiwa Spika, hadi kufikia mwezi Aprili, 2021, Serikali kupitia REA ilifadhili miradi **13** yenye uwezo wa kuzalisha umeme wa jumla ya **MW 9.635** kwa kutoa ruzuku ya **Dola za Marekani milioni 10.07** sawa na takriban **Shilingi bilioni 23.69** ambapo jumla ya vijiji **108** kati ya **119** sawa na **asilimia 90.7** vilipatiwa umeme na kuunganisha wateja wa awali **18,023** kati ya **20,020** sawa na **asilimia 90**. Mradi huu ulianza mwezi Julai, 2018 na unatarajiwa kukamilika mwezi Julai, 2022.

MIRADI YA KUBORESHA MIUNDOMBINU YA USAMBAZAJI UMEME

Mradi wa Kuboresha Mfumo wa Usambazaji Umeme katika Jiji la Dodoma

98. Mheshimiwa Spika, mradi huu utahusisha ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme msongo wa **kV 220** kutoka Zuzu kwenda Msalato na kutoka Zuzu kwenda Kikombo pamoja na ujenzi wa vituo viwili (2) vipya vya kupoza na kusambaza umeme katika maeneo ya Msalato na Ihumwa Jijini Dodoma. Gharama ya mradi ni **Dola za Marekani milioni 167.7** sawa na takriban **Shilingi bilioni 394.45**. Kazi iliyofanyika kwa mwaka 2020/21 ni kudurusu

Upembuzi Yakinifu. Katika mwaka 2021/22 kazi zitakazotekelezwa ni pamoja na: kupata fedha za ujenzi wa mradi; na kuwapata wakandarasi wa mradi. Ujenzi wa mradi unatarajiwa kuanza mwezi Machi, 2022 na kukamilika mwezi Septemba, 2023.

Mradi wa Kujenga Kituo Kipya cha Kupoza Umeme Luguruni chenye Msongo wa kV 220/33

99. Mheshimiwa Spika, mradi huu unahusu ujenzi wa kituo cha kupoza umeme cha Luguruni kitakachohusisha ufungaji wa transfoma mbili zenye uwezo wa **MVA 90** kila moja. Mradi huu utakuwa na matoleo (*outgoing feeders*) sita (6) ya msongo wa **kV 33** ambayo yataboresha upatikanaji wa umeme katika mikoa ya Dar es Salaam na Pwani. Gharama ya mradi ni **Shilingi bilioni 15.2**. ujenzi wa mradi utafanywa kwa kutumia fedha za ndani za TANESCO.

100. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2020/21 kazi zilizofanyika ni pamoja na kukamilisha: usanifu wa mradi (*detailed design*); ununuzi wa vifaa vya ujenzi; na kuendelea na kazi za ujenzi wa misingi ya kufunga transfoma na vifaa vya kudhibiti mfumo wa umeme. Kwa ujumla utekelezaji wa mradi umefikia **asilimia 70**. Kazi zitakazofanyika katika mwaka 2021/22 ni kuendelea na kukamilisha ujenzi wa mradi. Serikali kupitia TANESCO imetenga jumla ya

Shilingi milioni 916.48 kwa ajili ya utekelezaji wa kazi hizo. Mradi huu ulianza mwezi Aprili, 2020 na unatarajiwa kukamilika mwezi Septemba, 2021.

Mradi wa Njia ya Kusafirisha Umeme Msongo wa kV 132 na Ujenzi wa Kituo cha Kupoza Umeme cha Dege Beach

101. Mheshimiwa Spika, mradi huu unahusu ujenzi wa njia ya kusafirisha umeme msongo wa **kV 132** yenye urefu wa kilomita 14 kutoka Kibada hadi Dege Beach mkoani Dar es Salaam pamoja na ujenzi wa kituo cha kupoza umeme Dege Beach chenye uwezo wa **MVA 60, kV 132/33**. Gharama ya mradi ni **Shilingi bilioni 26.2** na umetokelezwa kwa fedha za ndani na wataalamu wa TANESCO.

102. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2020/21 kazi zilizofanyika ni pamoja na kukamilisha ujenzi wa mradi ambapo umeme umewashwa tarehe 29 Aprili, 2021.

SEKTA NDOGO YA NISHATI JADIDIFU

Uwekezaji Katika Miradi Midogo ya Nishati Jadidifu

103. Mheshimiwa Spika, Serikali kupitia EWURA imeendelea kusimamia na kudhibiti uendelezaji wa miradi midogo ya nishati jadidifu nchini kwa ajili ya kuhamasisha matumizi ya nishati jadidifu, kuongeza mchango wa nishati

hiyo katika uzalishaji umeme na kutunza mazingira. Katika mwaka 2020/21, Serikali kupitia EWURA ilidurusu Kanuni za kusimamia uendelezaji wa miradi midogo ya umeme chini ya **MW 10** “*The Electricity (Development of Small Power Projects) Rules, 2020*” na kutangazwa katika Gazeti la Serikali la tarehe 3 Julai, 2020 kupitia GN Na. 491.

104. Mheshimiwa Spika, kukamilika kwa kanuni hizi kumewezesha TANESCO kuingia makubaliano na Kampuni saba (7) za Wawekezaji binafsi wa Miradi Midogo ya Umeme kwa kusaini mikataba ya kuuziana umeme (*Standardized Small Power Projects Agreements – SPPA*). Kampuni zilizosaini SPPA na TANESCO ni: *NextGen Solawazi Ltd* (Umeme Jua **MW 5** – Kigoma), *SSI Energy Tanzania Ltd* (Umeme Jua **MW 10** – Kahama), *Lung’ali Natural Resources Company Ltd* (Maji **MW 1.28** – Kilolo), *Luponde Hydro Ltd* (Maji **MW 1** – Njombe), *Nishati Lutheran (DKK) Investment Ltd* (Maji **kW 360** – Makete), *Madope Hydro Company Ltd* (Maji **MW 1.7** – Ludewa) na *Turiani Hydropower Company Ltd* (Maji **MW 5** – Mvomero). EWURA imetoa leseni moja (1) ya kuzalisha umeme wa **MW 2.4** kwa kutumia nishati jadidifu ya upepo kwa kampuni ya Mwenga Hydro Ltd. Mradi huu wa kuzalisha umeme kwa kutumia upepo ni wa kwanza nchini na umeme unaozalishwa unasambazwa katika maeneo yanayohudumiwa na kampuni hiyo

katika Wilaya ya Mufindi. Mradi huu umeanza uzalishaji umeme mwezi Novemba, 2020.

Matumizi Bora ya Nishati (Energy Efficiency)

105. Mheshimiwa Spika, Mpango wa Matumizi Bora ya Nishati unalenga kutoa mwongozo wa utekelezaji wa masuala ya matumizi sahihi ya nishati katika sekta za uzalishaji na matumizi bora ya nishati majumbani. Katika mwaka 2020/21, Wizara imeendelea kushiriki katika maandalizi ya mradi wa kikanda wa *Energy Efficient Lighting and Appliances (EELA)*; na kubainisha mahitaji ya vifaa na huduma (*service*) katika Taasisi zitakazohusika katika utekelezaji wa mpango wa matumizi bora ya Nishati. Katika mwaka 2021/22 kazi zilizopangwa kutekelezwa ni pamoja na: kuhuisha Mkakati wa Kitaifa wa Matumizi Bora ya Nishati (*National Energy Efficiency Strategy*) katika Mpango Kazi wa Matumizi Bora ya Nishati; na kuanzisha miradi ya Mfano ili kuhamasisha matumizi bora ya nishati nchini.

Programu ya Nishati Endelevu kwa Wote (Sustainable Energy for All – SE4ALL)

106. Mheshimiwa Spika, programu hii inalenga kuongeza upatikanaji wa nishati kwa wote, kuongeza mchango wa nishati jadidifu na kukuzi matumizi bora ya nishati. Programu hii inafadhiliwa na Shirika la Maendeleo la Umoja wa Mataifa – UNDP. Katika mwaka 2020/21 kazi

zilizofanyika ni pamoja na: kukamilisha Upembuzi Yakinifu katika eneo la Mkwese, wilayani Manyoni; na kuhamasisha Halmashauri ya Wilaya ya Same na vijiji vinavyozunguka eneo la Kandoto kufanya Upembuzi Yakinifu wa awali, ambapo kuna uwezekano wa kuzalisha **MW 50** za umeme jua. Katika mwaka 2021/22 kazi zilizopangwa ni kufanya Upembuzi Yanikifu wa awali katika eneo la Kandoto na kuendelea kuhamasisha wadau katika kufadhili kazi za programu hiyo.

Kuridhia na Kutekeleza Mikataba ya Kimataifa Kuhusu Nishati Jadidifu

107. Mheshimiwa Spika, Serikali imeendelea kuimarisha na kuhamasisha uendelezaji wa teknolojia za nishati jadidifu nchini. Katika kutekeleza jukumu hilo, Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania imeendelea na utekelezaji wa Mkataba wa Kimataifa wa Nishati Jadidifu (*International Solar Alliance – ISA*) ili iweze kunufaika na uwekezaji katika miradi ya umeme jua. Serikali pia imeendelea kukamilisha taratibu za kuridhia Mkataba wa Kimataifa wa Taasisi ya Nishati Jadidifu (*International Renewable Energy Agency – IRENA*) ili nchi iweze kunufaika na uendelezaji wa aina zote za nishati jadidifu. Vilevile, Serikali imeshiriki katika maboresho ya rasimu ya Itifaki Mpya ya Nishati ya Jumuiya ya Maendeleo ya Nchi za Kusini mwa Afrika (SADC)

ambayo inatarajiwa kupitishwa na nchi wanachama na kuanza kutumika.

Uendelezaji wa Rasilimali ya Jotoardhi (Geothermal)

108. Mheshimiwa Spika, Serikali kupitia Kampuni ya Uendelezaji wa Jotoardhi nchini (*Tanzania Geothermal Development Company – TGDC*) ambayo ni Kampuni tanzu ya TANESCO, katika mwaka 2020/21 imeendelea na utekelezaji wa miradi mitano (5) ya kimkakati ya kuzalisha umeme kwa kutumia Jotoardhi nchini ili kufikia lengo la **MW 200** ifikapo mwaka 2025. Miradi inayotekelezwa ni: Ngozi (**MW 70**) na Kiejo-Mbaka (**MW 60**) mkoani Mbeya; Songwe (**MW 5**) mkoani Songwe; Luhoi (**MW 5**) mkoani Pwani; na Natron (**MW 60**) mkoani Arusha. Ili kufanikisha utekelezaji wa miradi hiyo, Serikali imeendelea kuweka mazingira wezeshi ikiwemo kuandaa Sheria kwa ajili ya kusimamia na kuendeleza jotoardhi ambapo Rasimu ya Pili na Andiko la Sheria hiyo vimewasilishwa katika mamlaka husika kwa ajili ya maamuzi. Kujenga uwezo wa ndani wa wataalam na vifaa kwa kushirikiana na taasisi mbalimbali zikiwemo vyuo vya elimu ya juu (UDSM, UDOM na MUST). Aidha, kwa mwaka 2020/21 Serikali kupitia TGDC iliendelea na utekelezaji wa miradi ifuatayo:

(i) Mradi wa Jotoardhi wa Ngozi (Mbeya) – MW 70

109. Mheshimiwa Spika, mradi huu unahusu uzalishaji wa umeme wa **MW 70** katika chanzo cha mlima wa volkano wa Ngozi Mkoani Mbeya ambapo utekelezaji wa mradi utaanza kwa kuzalisha **MW 30** ifikapo mwaka 2023. Katika mwaka 2020/21 kazi zilizotekelezwa ni pamoja na kuendelea na: taratibu za ununuzi wa mtambo wa kuchoronga (*drilling rig*); na kuanza kulipa fidia kwa wananchi watakaopisha eneo la mradi. Katika mwaka 2021/22 kazi zitakazofanyika ni kukamilisha: ununuzi wa mtambo; kumpata Mkandarasi Mjenzi. Jumla ya **Shilingi milioni 616.82** fedha za ndani zimetengwa kwa ajili ya utekelezaji wa kazi hizo. Ujenzi wa mradi unatarajiwa kukamilika ifikapo mwaka 2023.

(ii) Mradi wa Jotoardhi wa Songwe (Songwe) – MW 5

110. Mheshimiwa Spika, mradi huu unahusu uzalishaji wa umeme wa **MW 5** na matumizi mengine (*direct heat uses*) katika eneo la Majimoto Songwe, Mkoani Songwe. Katika mwaka 2020/21 kazi zilizofanyika ni pamoja na: kukamilisha majaribio ya teknolojia ya matumizi mengine (*direct heat uses*) ikiwa ni pamoja na teknolojia ya uanguaji wa vifaranga vya kuku kwa kutumia maji moto (*Geoincubator*); na kufanya majaribio ya teknolojia ya kukusanya taarifa za kijiolojia (*hotspring logger*) kwa ajili ya kupunguza

gharama za utafiti. Katika mwaka wa fedha wa 2021/22 kazi zitakazofanyika ni pamoja na uchorongaji wa visima vifupi (*shallow wells*) kwa ajili ya kuboresha taarifa za utafiti zilizopo kabla ya uchorongaji wa visima virefu vya majaribio. Jumla ya **Shilingi bilioni 1.7** fedha za ndani zimetengwa kwa ajili ya utekelezaji wa kazi hizo. Ujenzi unatarajiwa kukamilika mwaka 2023.

**(iii) Mradi wa Jotoardhi wa Kiejo-Mbaka
(Mbeya) – MW 60**

111. Mheshimiwa Spika, mradi huu unahusu uzalishaji wa umeme wa **MW 60** na matumizi mengine (*direct heat uses*) katika Wilaya ya Rungwe, mkoani Mbeya ambapo utekelezaji wa mradi huu utaanza na uzalishaji wa **MW 10** za awali. Katika mwaka 2020/21 kazi zilizotekelezwa ni pamoja na kuanza uchorongaji wa visima vifupi (*shallow wells*) vitatu (3) kwa kuingia mkataba na Mkandarasi (*M/s STAMICO*) ambapo kazi hii inasimamiwa na wataalamu wa ndani wa TGDC. Katika mwaka 2021/22 kazi zilizopangwa kufanyika ni pamoja na: kumpata Mtaalam Mshauri kwa ajili ya kusimamia kazi za uchorongaji wa visima virefu; na kuanza ujenzi wa mradi. Jumla ya **Shilingi bilioni 4.13** zimetengwa kwa ajili ya utekelezaji wa kazi hizo. Kati ya hizo **Shilingi bilioni 3.77** ni fedha za nje na **Shilingi milioni 360.79** fedha za ndani.

(iv) Mradi wa Jotoardhi Natron (Arusha) – MW 60

112. Mheshimiwa Spika, mradi huu unahusu uzalishaji wa umeme **MW 60** na matumizi mengine (*direct heat uses*) na unatekelezwa na TGDC katika Wilaya ya Ngorongoro mkoani Arusha. Katika mwaka 2020/21 kazi zilizofanyika ni pamoja na: kuanza na kukamilisha utafiti wa kina wa kisayansi (*detailed surface explorations*); na kupata fedha za ujenzi wa mradi kutoka Mfuko wa Maendeleo ya Jotoardhi Afrika Mashariki (*Geothermal Risk Mitigation Facility – GRMF*). Katika mwaka 2021/22 kazi zitakazofanyika ni kufanya utafiti wa kina wa kisayansi juu ya ardhi (*detailed surface study*) katika eneo la mradi. Jumla ya **Shilingi bilioni 1.5** zimetengwa kwa ajili ya utekelezaji wa kazi hiyo ambapo **Shilingi bilioni 1.02** ni fedha za nje na **Shilingi milioni 478.16** ni fedha za ndani.

(v) Mradi wa Jotoardhi Luhoi (Pwani) – MW 5

113. Mheshimiwa Spika, mradi huu unahusu uzalishaji wa umeme **MW 5** na matumizi mengine (*direct heat uses*) mkoani Pwani. Kwa sasa, mradi huu upo katika hatua za uchorongaji wa visima. Katika mwaka 2021/22 kazi zitakazotekelezwa ni: kufanya maandalizi ya uchorongaji wa visima vya uhakiki. Jumla ya **Shilingi milioni 562.59** fedha za ndani zimetengwa kwa ajili ya kutekeleza kazi hizo.

SEKTA NDOGO YA MAFUTA NA GESI ASILIA

Shughuli za Utafutaji, Uendelezaji, Uzalishaji na Usambazaji wa Mafuta na Gesi Asilia Nchini

114. Mheshimiwa Spika, Serikali kupitia PURA imeendelea na udhibiti wa shughuli za utafutaji, uendelezaji na uzalishaji wa mafuta na gesi asilia nchini. Kupitia mikataba 11 ya Uzalishaji na Ugawanaji Mapato (*Production Sharing Agreement - PSAs*), hadi kufikia mwezi Aprili, 2021 kiasi cha gesi asilia kilichogunduliwa nchini ni takriban **Futi za Ujazo Trilioni 57.54**. Kwa kipindi cha kuanzia mwezi Julai, 2020 hadi Mei, 2021, uzalishaji wa gesi asilia umeongezeka hadi kufikia **Futi za Ujazo Bilioni 56.13** ikilinganishwa na **Futi za Ujazo Bilioni 53.10** kwa kipindi kama hicho kwa mwaka 2019/20 sawa na ongezeko la **asilimia 6**. Ongezeko hili la uzalishaji wa gesi asilia limetokana na kuongezeka kwa mahitaji ya umeme hapa nchini, matumizi viwandani, katika magari na majumbani.

UTAFUTAJI WA MAFUTA NA GESI ASILIA KATIKA VITALU VYA KIMKAKATI UNAOTEKELEZWA NA SHIRIKA LA MAENDELEO YA PETROLI TANZANIA (TPDC)

115. Mheshimiwa Spika, Serikali kupitia TPDC imeendelea na utekelezaji wa miradi ya

kimkakati katika eneo la utafutaji wa mafuta na gesi asilia kwa vitalu vya Mnazi Bay Kaskazini na Eyasi-Wembere. Utekelezaji wa miradi hiyo umefikia hatua zifuatazo:

(i) Utafutaji wa Mafuta na Gesi Asilia Kitalu cha Mnazi Bay Kaskazini

116. Mheshimiwa Spika, mradi huu unahusu utafutaji wa mafuta na gesi asilia katika kitalu cha Mnazi Bay Kaskazini kilichopo Bahari ya kina kifupi kusini mashariki mwa Tanzania. Serikali kupitia TPDC imepanga kuchoronga visima viwili (2) vya utafutaji na uendelezaji katika kitalu hiki kwa gharama ya **Shilingi bilioni 204.32**. Hadi kufikia mwezi Mei, 2021, kazi zilizotekelezwa ni pamoja na kupatikana kwa Mtaalam Mshauri wa uchorongaji wa visima vya utafutaji na uendelezaji (*Drilling Management Consultant*).

117. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2021/22, kazi zilizopangwa kufanyika ni pamoja na: kutafsiri taarifa za kijiolojia; kusanifu na kuandaa mpango wa kina wa uchorongaji wa kisima cha utafutaji na kisima cha uhakiki; na uchorongaji wa visima hivyo. Serikali kupitia TPDC imetenga jumla ya **Shilingi bilioni 95.89** kwa ajili ya utekelezaji wa shughuli hizo.

(ii) Utafutaji wa Mafuta Kitalu cha Eyasi-Wembere

118. Mheshimiwa Spika, mradi huu unahusu utafutaji wa mafuta katika kitalu cha Eyasi-Wembere, Kaskazini Mashariki mwa Tanzania kwenye Bonde la Ufa (*Great East African Rift System*). Tafiti za awali za kijiolojia na kijiiofizikia zilionesha uwepo wa miamba yenye uwezo wa kuzalisha na kuhifadhi mafuta au gesi asilia (*source rock*). Hadi kufikia mwezi Mei, 2021, Serikali kupitia TPDC imekamilisha uchorongaji wa visima vifupi vitatu (3) vya utafutaji vilivyopo maeneo ya Luono – Iramba (Singida), Kining’inila - Igunga (Tabora) na Nyalanja - Meatu (Simiyu). Tathmini ya kijiolojia ya sampuli za visima vilivyochorongwa imeonesha viashiria vya uwepo wa mafuta au gesi asilia.

119. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2021/22, kazi zilizopangwa kutekelezwa ni pamoja na: kukusanya, kuchakata na kutafsiri taarifa za mitetemo za mfumo wa 2D umbali wa kilomita 260; kuandaa moduli ya mfumo wa 3D kwa kutumia taarifa za kijiiofizikia; na kukusanya taarifa na kufanya tathmini ya kijiokemia juu ya uwepo wa viashiria vya miamba inayozalisha mafuta (*hydrocarbon seep detection*). Katika mwaka 2021/22 Serikali kupitia TPDC imetenga jumla ya **Shilingi bilioni 14.41** kwa ajili ya utekelezaji wa mradi. Utekelezaji wa mradi huu

ulianza mwaka 2015/16 na unatarajiwa kukamilika mwaka 2022/23

MIRADI YA UJENZI WA MIUNDOMBINU YA USAFIRISHAJI NA USAMBAZAJI GESI ASILIA

120. Mheshimiwa Spika, ujenzi wa miundombinu ya usambazaji wa gesi asilia ni kazi endelevu ambapo kwa kuanzia, mikoa ya Mtwara, Lindi, Pwani na Dar es Salaam imeshafikiwa na miundombinu hiyo. Serikali itaendelea kuongeza wigo wa mtandao wa usambazaji gesi asilia na kuifikia mikoa mingine kulingana na upatikanaji wa fedha. Utekelezaji wa miradi na mipango ya usambazaji gesi kwa maeneo yaliyofikiwa na miundombinu ya usambazaji ni kama ifuatavyo:

(i) Usambazaji wa Gesi Asilia katika Mikoa ya Dar es Salaam na Pwani

121. Mheshimiwa Spika, mradi huu unahusu ujenzi wa miundombinu ya kusambaza gesi asilia katika mikoa ya Dar es Salaam na Pwani kwa njia ya mabomba pamoja na vituo vya kushindilia gesi asilia (*Compressed Natural Gas (CNG) Mother & Daughter Stations*). Mradi wa CNG utasaidia kuongeza matumizi ya gesi asilia kwa kusambaza gesi katika maeneo ambayo hayajafikiwa na mtandao wa mabomba ya gesi. Mradi wa CNG pia utachochea ongezeko la matumizi ya gesi asilia katika magari. Vituo vya CNG vitajengwa katika kituo cha mabasi ya DART

kilichopo Ubungo na Chuo Kikuu cha Dar es Salaam pembezoni mwa barabara ya Sam Nujoma. Vituo vidogo vya kupokelea na kusambaza gesi asilia (*Daughter Stations*) vitajengwa katika maeneo ya Soko la Samaki Feri, Hospitali ya Taifa Muhimbili na katika kiwanda cha Kairuki *Pharmaceutical Company* kilichopo Zegeleni-Kibaha.

122. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2020/21, kazi zilizofanyika ni pamoja na: kukamilisha ujenzi wa miundombinu ya kusambaza gesi asilia yenye urefu wa kilomita 12 katika Mkoa wa Dar es Salaam itakayounganisha zaidi ya nyumba 6,000 kwa maeneo ya Sinza, Kijitonyama, Chang'ombe, Kurasini na Keko; kutangaza zabuni ya kumpata Mkandarasi wa ujenzi wa vituo vitano (5) vya CNG; kuendelea na Tathmini ya Athari za Mazingira na Jamii kwa mradi wa ujenzi wa Bomba la gesi kutoka Mwenge hadi Mbezi Beach; kuendelea kuunganisha gesi asilia katika nyumba zaidi ya 1,000 katika maeneo ya Sinza na Kurasini; kukamilisha ujenzi wa miundombinu yenye urefu wa kilomita 7.1 katika Mkoa wa Pwani itakayounganisha viwanda zaidi ya 20; kuendelea na kazi ya kuunganisha viwanda viwili vya awali (*Balochistan na LN Future*) eneo la Mkuranga; na kukamilisha Tathmini ya Mazingira na kuanza hatua za awali za ujenzi wa Bomba la gesi asilia kutoka Tegeta hadi Bagamoyo.

123. Mheshimiwa Spika, kazi zilizopangwa kutekelezwa katika mwaka 2021/22 ni pamoja na: kuanza ujenzi wa bomba la kusambaza gesi asilia kutoka Mwenge hadi Mbezi Beach; na kuanza ujenzi wa bomba la gesi asilia kutoka Tegeta hadi Bagamoyo. Serikali kupitia TPDC imetenga jumla ya **Shilingi bilioni 51.53** kwa ajili ya usambazaji wa gesi asilia mikoa ya Dar es Salaam na Pwani.

(ii) Usambazaji wa Gesi Asilia Mikoa ya Lindi na Mtwara

124. Mheshimiwa Spika, Serikali kupitia TPDC imeendelea na ujenzi wa miundombinu ya kusambaza gesi asilia kwa ajili ya matumizi mbalimbali ikiwemo viwandani, taasisi na majumbani katika Mikoa ya Mtwara na Lindi. Katika mwaka 2020/21 kazi zilizotekelezwa ni pamoja na: kuendelea na Tathmini ya Athari za Mazingira na Jamii katika Mikoa ya Mtwara na Lindi. Kampuni ya Dangote imekamilisha ujenzi wa kituo cha kujazia gesi asilia (CNG) katika magari ambapo jumla ya magari **250** ya awali yamewekewa mfumo wa matumizi ya gesi asilia na hivyo kufikia magari zaidi ya **700** yanayotumia nishati hiyo nchini; kukamilisha ujenzi wa miundombinu (*trunk line*) yenye urefu wa kilomita 8 na kuendelea kuunganisha wateja wa majumbani 300 ambapo kwa sasa kazi hii imefikia **asilimia 83**; kukamilika kwa usanifu wa kihandisi wa ujenzi wa bomba la gesi asilia (*trunk*

line) kutoka bomba kuu hadi Mnazi Mmoja na miundombinu ya usambazaji gesi majumbani katika Kata za Mnazi Mmoja na Mingoyo; na kuendelea na taratibu za kumpata Mkandarasi Mjenzi (*EPC Contractor*) wa bomba hilo (*trunk line*).

125. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2021/22, kazi zilizopangwa kutekelezwa kwa Mkoa wa Mtwara ni pamoja na: kuunganisha gesi asilia katika nyumba zaidi ya 500; Kwa Mkoa wa Lindi, kazi zitakazotekelezwa ni pamoja na: kumpata Mkandarasi wa ujenzi wa miundombinu ya gesi asilia yenye urefu wa kilomita 10 kutoka BVS-3 hadi Mnazi Mmoja pamoja na kujenga miundombinu hiyo; Ujenzi wa miundombinu ya usambazaji gesi asilia majumbani yenye urefu wa kilomita 16.2 itakayounganisha zaidi ya nyumba 200 za awali eneo la Mnazi Mmoja. Serikali kupitia TPDC imetenga jumla ya **Shilingi bilioni 10.74** kwa ajili ya usambazaji wa gesi asilia katika mikoa ya Mtwara na Lindi.

(iii) Mradi wa Kusafirisha Gesi Asilia kutoka Tanzania kwenda Uganda

126. Mheshimiwa Spika, mradi huu unalenga kujenga Bomba la kusafirisha gesi asilia kutoka Tanzania hadi Uganda. Hadi sasa, timu ya pamoja ya Wataalamu wa Tanzania na Uganda (*Joint Technical Committee – JTC*) imeandaa Hadidu za Rejea pamoja na miongozo mbalimbali ya kumpata Mtaalam Mshauri wa kufanya

Upembuzi Yakiniifu wa mradi na kuandaa rasimu ya Makubaliano ya Pamoja (*Bilateral Agreement*) kati ya Serikali ya Tanzania na Uganda. Katika mwaka 2021/22, kazi zilizopangwa kutekelezwa ni: kukamilisha majadiliano kati ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Serikali ya Uganda kuhusu namna bora ya kutekeleza mradi huu; kuandaa kanuni za pamoja za kumpata Mtaalam Mshauri wa kufanya Upembuzi Yakiniifu; na kufanya Tathmini ya Athari za Mazingira na Jamii. Serikali kupitia TPDC imetenga jumla ya **Shilingi milioni 489** kwa ajili ya utekelezaji wa kazi hizo.

MRADI WA KUCHAKATA NA KUSINDIKA GESI ASILIA KUWA KIMIMINIKA (*LIQUEFIED NATURAL GAS – LNG*)

127. Mheshimiwa Spika, mradi huu unahusu kusindika gesi asilia na kuwa kimiminika katika gesi ya Vitalu Na. 1, 2 na 4 na kuuzwa katika masoko ya nje. Gharama za mradi huu zinakadiriwa kuwa **Dola za Marekani bilioni 30** sawa na takriban **Shilingi trilioni 70.563**. Kazi zilizotekelezwa hadi kufikia mwezi Machi, 2021 ni pamoja na: Kukamilisha malipo ya **Shilingi bilioni 5.71** kwa ajili ya fidia na riba kwa mujibu wa Sheria kwa Wananchi 642 waliopisha Mradi; na kuweka mpaka eneo la mradi (Likong’o, Mto Mkavu na Masasi ya Leo).

128. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2021/22 kazi zitakazotekelezwa ni pamoja na: kukamilisha majadiliano ya kimkataba (*Host Government Agreement negotiations*) na wawekezaji wa mradi; kukamilisha mapitio ya mikataba ya ugawanaji mapato (*Production Sharing Agreements – PSAs*). Jumla ya **Shilingi bilioni 3** zimetengwa kwa ajili ya utekelezaji wa mradi huu. Ujenzi wa Mradi unatarajiwa kuanza mwezi Julai, 2023 na kukamilika ifikapo mwezi Juni, 2028.

UTEKELEZAJI WA MPANGO KABAMBE WA MATUMIZI YA GESI ASILIA (*NATURAL GAS UTILIZATION MASTER PLAN – NGUMP*)

129. Mheshimiwa Spika, Serikali imeendelea na utekelezaji wa Mpango Kabambe wa Matumizi ya Gesi Asilia (NGUMP). Mpango huu ni sehemu ya utekelezaji wa Sera ya Taifa ya Nishati ya Mwaka 2015. Katika Mpango huo, jumla ya **Futi za Ujazo Trilioni 19.7** za gesi asilia zinatarajiwa kutumika kwa ajili ya matumizi ya soko la ndani katika uzalishaji wa umeme, viwandani, majumbani, taasisi na magari.

130. Mheshimiwa Spika, katika kutekeleza mpango huu, Serikali imeendelea kushirikiana na Serikali ya Japan kupitia JICA kuandaa Mpango wa Kuhamasisha Matumizi ya Gesi Asilia Nchini (*Domestic Natural Gas Promotion Plan – DNGPP*). Mpango huu unalenga zaidi usafirishaji wa gesi

asilia kwenda maeneo mbalimbali nchini pamoja na kuainisha matumizi ya teknolojia nafuu katika usambazaji wa gesi asilia.

131. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2020/21 kazi zilizotekelezwa ni pamoja na: kukamilisha Mpango wa Kuhamasisha Matumizi ya Gesi Asilia Nchini (*Draft Domestic Natural Gas Promotion Plan – DNGPP*); na kukusanya taarifa na kupitia stadi mbalimbali kwa ajili ya uhakiki wa mahitaji ya gesi asilia nchini.

132. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2021/22 kazi zitakazotekelezwa ni pamoja na: kuhuisha Mpango na kukamilisha DNGPP; kufanya upembuzi yakinifu wa kina wa teknolojia kwa mujibu wa Mpango wa DNGPP; kuhakiki mahitaji ya gesi asilia nchini; na kuanza hatua za awali za utekelezaji Mradi wa mfano katika Jiji la Dodoma.

MIRADI YA KUHIFADHI NA KUSAFIRISHA MAFUTA

(i) Mradi wa Bomba la Kusafirisha Mafuta Ghafi kutoka Uganda hadi Tanzania (*East African Crude Oil Pipeline – EACOP*)

133. Mheshimiwa Spika, mradi huu unahusu ujenzi wa Bomba la kusafirisha mafuta ghafi (*crude oil*) kutoka Hoima nchini Uganda hadi Tanga nchini Tanzania. Lengo la mradi huu ni

kusafirisha mafuta hayo kwenda katika Soko la Kimataifa. Gharama za mradi zinakadiriwa kuwa **Dola za Marekani bilioni 3.558** sawa na takriban **Shilingi trilioni 8.369**. Kazi zilizotekelezwa hadi mwezi Mei, 2021 ni pamoja na kukamilisha majadiliano na kusainiwa kwa mkataba kati ya Nchi Hodhi na Wawekezaji (*Host Government Agreement – HGA*) na Mkataba wa Ubia (*Shareholding Agreement - SHA*) kati ya Nchi Hodhi na Wawekezaji. Aidha, majadiliano yamekamilika na kuridhiwa kusainiwa (*intialed*) kwa mikataba ya uendeshaji wa Bandari ya Chongoleani na mikataba ya ukodishaji wa ardhi kwa ajili ya mkuza na maeneo ya kipaumbele ya mradi; na kukamilisha taratibu za kuanza kulipa fidia kwa Wananchi wa maeneo hayo.

134. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2021/22, kazi zitakazotekelezwa ni pamoja na: utoaji wa elimu kwa jamii kuhusu utekelezaji wa mradi na fursa zilizopo; na kusimamia ujenzi wa mradi pamoja na wawekezaji wengine. Serikali imetenga jumla ya **Shilingi bilioni 2.6** kwa ajili ya kuwezesha utekelezaji wa kazi hizo. Ujenzi wa mradi umeanza mwezi Mei, 2021 na kukamilika mwezi Juni, 2024.

(ii) Uhifadhi na Biashara ya Mafuta

135. Mheshimiwa Spika, Serikali kupitia TPDC imeendelea na utekelezaji wa kuanzisha na kusimamia Hifadhi ya Kimkakati ya Mafuta ya

Akiba ya Dharura (*Strategic Petroleum Reserve – SPR*). TPDC inamiliki maeneo yanayotazamiwa kujengwa maghala ya kuhifadhia mafuta (*Tank Farms*) katika mikoa ya Shinyanga (Isaka), Katavi (Mpanda), Njombe (Makambako), Uyole (Mbeya) na Kigoma. Hadi kufikia mwezi Machi 2021, TPDC imekamilisha utwaaji wa ardhi katika mikoa ya Dodoma (Zuzu), Tanga (Chongoleani) na imeendelea na taratibu za utwaaji ardhi Mkoa wa Dar es Salaam (Kigamboni). TPDC itajenga maghala ya kuhifadhia mafuta ya ujazo tofauti kulingana na ukubwa wa eneo kuanzia tani **45,000** hadi **100,000**. TPDC imeanza kufanya biashara ya uagizaji na uuzaji wa mafuta ambapo hadi kufikia mwezi Mei, 2021 shehena nane (8) za mafuta zenye jumla ya ujazo wa takriban tani 8,253 zimepokelewa katika Bandari ya Dar es Salaam.

136. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2021/22, Serikali kupitia TPDC itaendelea na biashara ya uagizaji na uuzaji wa mafuta kwa ujazo usiopungua tani 2,000 kwa mwezi na kiwango hiki kitaendelea kuongezeka. Serikali kupitia TPDC imetenga jumla ya **Shilingi bilioni 47.95** kwa ajili ya kugharamia ununuzi wa mafuta (*oil cargo stock*).

(iii) Mradi wa Ujenzi wa Bomba la Kusafirisha Mafuta Safi (Refined Petroleum Products) kutoka Dar es Salaam (Tanzania) hadi Ndola (Zambia)

137. Mheshimiwa Spika, mradi huu unahusu ujenzi wa Bomba la kusafirisha mafuta safi kutoka Dar es Salaam hadi Zambia lenye urefu wa takribani kilomita 1,710 likiwa na matoleo ya mafuta (*take-off points*) katika maeneo ya Morogoro, Iringa, Njombe, Mbeya na Songwe. Bomba hili litajengwa katika mkuza wa Bomba la kusafirisha mafuta ghafi la TAZAMA na litamilikiwa na Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Serikali ya Zambia. Kukamilisha hadidu za rejea za kumpata Mshauri Mwelekezi wa kufanya Upembuzi Yakinifu wa Mradi zimeandaliwa na Kamati ya Pamoja ya Wataalamu wa nchi zote mbili (*JTC*).

138. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2021/22 kazi zitakazofanyika ni pamoja na: kumpata Mtaalam Mshauri wa kufanya Upembuzi Yakinifu wa mradi pamoja na kufanya Tathmini ya Athari za Mazingira na Jamii. Jumla ya **Shilingi bilioni 2** fedha za ndani zimetengwa kugharamia kazi zilizopangwa.

UDHIBITI WA SHUGHULI ZA MKONDO WA JUU WA MAFUTA NA GESI ASILIA

139. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2020/21, Serikali kupitia PURA imekamilisha uhakiki na ukaguzi wa gharama za uwekezaji na mapato yatokanayo na uzalishaji wa gesi asilia kwa mwaka 2019 na 2020 na kuokoa jumla ya

Shilingi bilioni 26.45 na hivyo kuongeza pato la Serikali katika mgao wake wa uuzaji gesi asilia.

140. Mheshimiwa Spika, Kwa mwaka 2021/22 Serikali kupitia PURA itasimamia uchorongaji wa kisima kimoja cha utafutaji (Chikumbi-1) katika kitalu cha Ruvuma; kisima kimoja (1) cha utafutaji (Mruka-1) na kisima kimoja (1) cha uendelezaji (Mambakofi-2) katika kitalu cha Ruvu; na kisima kimoja (1) cha utafutaji (Tausi-1) katika kitalu cha Mnazi Bay Kaskazini. PURA itaendelea na ukaguzi katika maeneo yote ya utafutaji na uzalishaji wa gesi asilia nchini. Katika mwaka 2021/22, Serikali imetenga **Shilingi bilioni 1.69** fedha za ndani ili kuwezesha shughuli za udhibiti za mkondo wa juu wa Petroli.

HALI YA UAGIZAJI NA UPATIKANAJI WA BIDHAA ZA MAFUTA YA PETROLI NCHINI

Mheshimiwa Spika, hali ya upatikanaji wa mafuta nchini imeendelea kuimarika mwaka hadi mwaka. Kwa mwaka 2020/21, hadi kufikia mwezi Aprili, 2021 mafuta yaliyoagizwa kwa ajili ya matumizi ya hapa nchini ni **lita bilioni 3.14** ikilinganishwa na **lita bilioni 3.11** zilizoingizwa kwa kipindi kama hicho mwaka 2019/20 sawa na ongezeko la **asilimia 1.14**. Kiasi cha mafuta kilichoingia hapa nchini kwa ajili ya nchi jirani (*Transit products*) mwaka 2020/21, hadi kufikia mwezi Aprili 2021 ni **lita bilioni 2.23**

ikilinganishwa na **lita bilioni 2.06** zilizoingizwa mwaka 2019/20 sawa na ongezeko la **asilimia 8.3**.

141. Mheshimiwa Spika, Serikali imeendelea kuimarisha udhibiti katika upokeaji wa mafuta kutoka katika meli kwa kufunga *flowmeter* za teknolojia ya kisasa inayotumika kupima bidhaa za mafuta ya petroli yanayoshushwa ili kupata kodi na tozo stahiki. *Flowmeter* hizo zimefungwa katika Bandari za Dar es Salaam, Tanga na Mtwara. Serikali kupitia EWURA imeelekeza kampuni zinazomiliki maghala ya mafuta kufunga *flowmeter* katika mabomba yote yanayoingia kwenye maghala yao ili kuhakikisha mafuta yanapokelewa sehemu iliyokusidiwa. Serikali kupitia Wakala wa Uagizaji Mafuta kwa Pamoja (PBPA) inaendelea na utaratibu wa upatikanaji wa teknolojia (SCADA) itakayosoma *flowmeter* zote wakati wote ili kutambua matatizo yatakayojitokeza mapema iwezekanavyo.

142. Mheshimiwa Spika, Serikali kupitia PBPA imeendelea kusimamia mpangilio wa meli zinazoleta mafuta nchini ili kupunguza siku za meli kusubiri (*demurrage*) kushusha mafuta kutoka katika meli ambapo wastani wa siku za kusubiri kwa sasa ni siku tano (5) ikilinganishwa na wastani wa siku 75 kwa mwaka 2015. Gharama za *demurrage* zimepungua kutoka wastani wa **Dola za Marekani 45** kwa tani hadi wastani wa **Dola za Marekani 3.6** kwa tani

kutokana na siku za meli kusubiri kushusha mafuta kupungua. Kwa tathmini hii, mfumo huu unaokoa takribani **Shilingi bilioni 320** kwa mwaka zilizokuwa zinatumiwa kulipia *demurrage*.

143. Mheshimiwa Spika, Serikali kupitia PBPA imeendelea kusimamia Mfumo wa Uagizaji wa Mafuta kwa Pamoja ambapo gharama za uletaji mafuta zimeendelea kuwa na wastani wa **Dola za Marekani 36** kwa tani ikilinganishwa na **Dola za Marekani 83** kwa tani mwaka 2015 kabla ya mfumo huu kuanza na kuokoa wastani wa **Shilingi bilioni 360** kila mwaka.

144. Mheshimiwa Spika, kiasi cha gesi ya mitungi (*Liquefied Petroleum Gas - LPG*) kinachoingizwa nchini kimeendelea kuongezeka ambapo kwa mwaka 2020, kiasi kilichoingizwa kwa ajili ya matumizi ya hapa nchini na nchi jirani ni **tani 194,597** ikilinganishwa na **tani 166,436** zilizolingizwa mwaka 2019 sawa na ongezeko la **asilimia 16.92**. Matumizi ya ndani yameongezeka hadi kufikia **tani 121,834** mwaka 2020 ikilinganishwa na **tani 106,301** mwaka 2019 sawa na ongezeko la **asilimia 14.61**. Ongezeko hilo limechangiwa na juhudi mbalimbali za Serikali kwa kushirikiana na Kampuni zinazouza LPG katika kuelimisha jamii kuhusu umuhimu wa kutumia LPG katika kutunza mazingira na kupunguza madhara ya kiafya yanayotokana na matumizi ya kuni na mkaa.

MWENENDO WA BEI ZA MAFUTA

145. Mheshimiwa Spika, kwa miezi kumi na moja ya mwaka 2020/21, wastani wa bei ya mafuta ghafi katika soko la dunia ilikuwa **Dola za Marekani 52.96** kwa pipa ikiwa ni sawa na pungufu ya **asilimia 0.5** ikilinganishwa na wastani wa **Dola za Marekani 53.22** kwa pipa kwa kipindi kama hicho katika mwaka 2019/20. Bei ya mafuta ghafi katika soko la Dunia ilishuka mwaka 2020/21 kwa sababu matumizi ya mafuta duniani yalipungua kutokana na kupungua au kisimamishwa kwa shughuli za kiuchumi katika nchi mbalimbali duniani ikiwa ni hatua zilizochukuliwa na nchi hizo kukabiliana na maambukizi ya virusi vya corona vinavyosababisha ugonjwa wa COVID-19.

146. Mheshimiwa Spika, kushuka kwa bei ya mafuta ghafi katika soko la Dunia kwa mwaka 2020/21 kulipelekea kushuka kwa bei ya mafuta yaliyosafishwa ambapo kwa mwaka huo, wastani wa bei ya mafuta yaliyosafishwa katika soko la dunia ilikuwa **Dola za Marekani 413, 382** na **369** kwa tani kwa mafuta ya petroli, dizeli na mafuta ya taa/ndege mtawalia, ikilinganishwa na wastani wa **Dola za Marekani 574, 542** na **552** kwa tani kwa kipindi kama hicho katika mwaka 2019/20. Hii ni sawa na pungufu ya **asilimia 28, 30** na **33** kwa mafuta ya petroli, dizeli na mafuta ya taa/ndege mtawalia.

147. Mheshimiwa Spika, kama ilivyokuwa kwa bei ya mafuta ghafi na yale yaliyosafishwa, bei za mafuta katika soko la ndani kwa mafuta yaliyopokelewa kupitia bandari ya Dar es Salaam nazo zilipungua kwa miezi kumi na moja ya mwaka 2020/21. Wastani wa bei za mafuta kwa Mkoa wa Dar es Salaam kwa mwaka 2020/21 kwa lita moja ilikuwa kama ifuatavyo: petroli **Shilingi 1,910**, dizeli **Shilingi 1,815** na mafuta ya taa **Shilingi 1,723** wakati wastani wa bei za mafuta hayo kwa mwaka 2019/20 ilikuwa **Shilingi 2,158** kwa mafuta ya petroli, **Shilingi 2,107** kwa mafuta ya dizeli na **Shilingi 2,039** kwa mafuta ya taa ambazo ni sawa na punguzo la **asilimia 11, 14 na 16** mtawalia.

UWEKEZAJI NA UDHIBITI WA UBORA WA MIUNDOMBINU NA BIDHAA ZA MAFUTA YA PETROLI

148. Mheshimiwa Spika, Serikali kupitia EWURA imeendelea kusimamia na kuhakikisha miundombinu ya mafuta inajengwa na kuendeshwa kwa kuzingatia viwango stahiki. EWURA pia imeendelea kutoa leseni kwa miundombinu ambayo inakidhi viwango ambapo kwa mwaka 2020, imetoa jumla ya leseni 514 za aina mbalimbali na vibali 248 vya ujenzi wa miundombinu ya mafuta. Hii ni ongezeko la **asilimia 11.3** ikilinganishwa na leseni 462 zilizotolewa mwaka 2019. Hali hii inaonesha uwekezaji unazidi kuimarika katika sekta ndogo

ya mafuta hususan kwa ujenzi wa vituo vya mafuta.

149. Mheshimiwa Spika, Serikali imeelekeza EWURA kuendelea kusimamia upatikanaji wa mafuta vijijini na kuzipatia ufumbuzi changamoto zilizopo kutokana na uhaba wa vituo vya mafuta katika maeneo hayo ya vijijini. Serikali inaangalia utaratibu wa kupunguza gharama za tozo mbalimbali za taasisi za Serikali ili kupunguza gharama za uwekezaji kwa vituo vya mafuta vijijini. Katika mwaka 2020, jumla ya vituo vya mafuta 68 vya vijijini vilikidhi vigezo na kupewa leseni na EWURA. Hadi kufikia tarehe 30 Desemba, 2020 kulikuwa na vituo vya mafuta 197 vijijini kutoka vituo 129 mwaka 2019.

150. Mheshimiwa Spika, Serikali kupitia EWURA imeendelea kusimamia ubora wa bidhaa za mafuta ya petroli zinazosambazwa na kuuzwa nchini. Katika kipindi cha mwaka 2020, EWURA ilipima sampuli 558 ambapo kati hizo, sampuli 68 sawa na **asilimia 12.2** hazikukidhi viwango na hatua stahiki za kisheria zilichukuliwa dhidi ya wafanyabiashara waliokutwa na mafuta ambayo hayakidhi viwango. Aidha, juhudi zinaendelea kuwekwa kwa kufanya ukaguzi zaidi na kusimamia ubora wa miundombinu ili kuhakikisha mafuta yanakuwa na ubora wa viwango stahiki.

151. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2021/22 Serikali itaendelea kusimamia sekta ya mafuta nchini ili kuhakikisha uwepo wa mafuta yakutosha, yenye ubora stahiki, miundombinu ya mafuta yenye kukidhi ubora, usalama na utunzaji wa mazingira pamoja na ushindani ulio sawa wakati wote.

UDHIBITI WA SHUGHULI ZA MKONDO WA KATI NA WA CHINI WA GESI ASILIA

152. Mheshimiwa Spika, Serikali kupitia EWURA imeendelea kudhibiti sekta ndogo ya gesi asilia kwa kufanya kaguzi za mara kwa mara katika miundombinu ya uchakataji, usafirishaji na usambazaji wa gesi asilia katika mikoa ya Mtwara, Lindi, Pwani na Dar es Salaam. Kupitia kaguzi hizo, miundombinu ya gesi asilia hapa nchini ipo katika hali nzuri inayokidhi viwango vya ubora na usalama.

153. Mheshimiwa Spika, katika kuhakikisha kampuni za wazawa zinashiriki kikamilifu katika shughuli za uendelezaji wa sekta ndogo ya gesi asilia hapa nchini Serikali kupitia EWURA, iliendelea kuhuisha Kanzidata ya Watoa Huduma wa Ndani (*Local Suppliers and Service Providers Database – LSSP*). Kwa mujibu wa Kanuni ya ushirikishwaji wa wazawa kwenye sekta ndogo ya gesi asilia (*The Petroleum (Local Content) Regulations, 2017*) kampuni za nje haziruhusiwi kutoa huduma katika tasnia ya mafuta na gesi

asilia ikiwa huduma hizo zinaweza kutolewa na kampuni za wazawa. Hivyo, Kanuni inaelekeza kutambua kampuni za wazawa kwa njia ya kujisajili kwenye Kanzidata ili ziweze kupewa kipaumbele dhidi ya kampuni za nje wakati kandarasi zinapotangazwa. Aidha, kufikia mwezi Machi, 2021 EWURA ilikuwa imesajili kampuni za wazawa 570 kwenye Kanzidata.

MIRADI YA KUJENGA UWEZO KATIKA SEKTA NDOGO YA MAFUTA NA GESI ASILIA

Mradi wa Usimamizi wa Rasilimali za Ndani na Usimamizi wa Rasilimali za Asili Tanzania

154. Mheshimiwa Spika, mradi huu ulianza kutekelezwa mwezi Juni, 2017 kupitia ufadhili wa Benki ya Maendeleo ya Afrika (*AfDB*) kwa kushirikiana na Serikali ya Tanzania. Lengo la mradi ni kuzijengea uwezo na kusaidia taasisi za Serikali ili kusimamia rasilimali za nchi. Taasisi zinazolengwa na mradi huu ni pamoja na Wizara ya Nishati, TRA, EWURA, PURA, TPDC na NEEC. Gharama za mradi ni **Dola za Marekani milioni 29.54** ambapo Mfuko wa Maendeleo wa Afrika unachangia **Dola za Marekani milioni 26.59** sawa na **Shilingi bilioni 62.54** na Serikali ya Tanzania inachangia **Dola za Marekani milioni 2.95** sawa na **Shilingi bilioni 6.94**. Mradi huu unatarajiwa kukamilika mwezi Desemba, 2021.

UIMARISHAJI WA MAWASILIANO KATI YA WIZARA NA JAMII

155. Mheshimiwa Spika, pamoja na majukumu mengine, Wizara imeendelea na kazi ya utoaji wa taarifa kwa wadau kupitia Televisheni, Magazeti na Redio. Aidha, utoaji wa taarifa unajumuisha kupitia Tovuti ya Wizara, mitandao ya kijamii ya Wizara ambayo ni *facebook, Twitter, Instagram* na *YouTube* pamoja na Jarida la Wizara ya Nishati linalotolewa kwa kila mwezi.

156. Mheshimiwa Spika, kwa mwaka 2020/21 Wizara iliendelea kutoa taarifa mbalimbali za miradi mikubwa inayotekelezwa chini yake ikiwemo miradi ya uzalishaji na usafirishaji umeme, miradi ya mafuta na usambazaji wa gesi asilia na miradi ya usambazaji umeme vijijini. Katika mwaka 2021/22 Wizara itaendelea kutoa taarifa mbalimbali katika maeneo muhimu ya miradi mbalimbali inayotekelezwa chini ya Wizara.

AJIRA NA MAENDELEO YA RASILIMALIWATU

157. Mheshimiwa Spika, Wizara imeendelea kusimamia Miundo ya maendeleo ya Watumishi wake pamoja na kutekeleza vema Muundo wake ulioidhishwa mwaka 2018 kwa kusimamia kanuni na sheria zinazosimamia utumishi wa umma.

158. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2020/21, Wizara iliwapengea uwezo watumishi wawili (2) katika mafunzo ya muda mrefu na Watumishi 260 katika mafunzo ya muda mfupi. Kwa mwaka 2021/22, Wizara inatarajia kupeleka mafunzo ya muda mrefu Watumishi 7 na mafunzo ya muda mfupi kwa Watumishi 52.

159. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2021/22, Wizara inatarajia kuwapandisha vyeo Watumishi 70 kuwathibitisha kazini Watumishi 14 na kumbadilisha kada Mtumishi mmoja (1). Jumla ya watumishi 1,925 wanatarajiwa kuajiriwa katika Taasisi zilizo chini ya Wizara zikiwemo: TANESCO (1,856), TPDC (34), REA (15) na PURA (20).

USHIRIKIANO WA KIKANDA NA KIMATAIFA

160. Mheshimiwa Spika, kwa niaba ya Serikali napenda kuwashukuru Washirika wa Maendeleo, Jumuiya na nchi wahisani ambao wameendelea kutoa michango yao katika kufanikisha utekelezaji wa shughuli mbalimbali za Wizara. Napenda kutambua mchango wa: Benki ya Maendeleo ya Afrika (AfDB), Benki ya Dunia (WB), Benki ya Ushirikiano wa Kimataifa ya Japan (JBIC), United Bank for Africa (UBA); Economic Development Cooperation Fund (EDCF - Korea), Mfuko wa Uendelezaji Jotoardhi (Geothermal Risk Mitigation Facility - GRMF) pamoja na Taasisi na Mashirika ya: JICA (Japan),

KfW (Germany), AFD (Ufaransa), DFID (Uingereza), Sida (Sweden), NORAD (Norway); Umoja wa Ulaya (EU), Shirika la Maendeleo la Umoja wa Mataifa (UNDP), Shirika la Maendeleo la Canada (CIDA) na USAID (Marekani).

161. Mheshimiwa Spika, pia natoa shukrani kwa Serikali za Burundi, Canada, China, Iceland, Japan, Kenya, Norway, Korea ya Kusini, Malawi, Misri, Msumbiji, Sweden, Norway, Denmark, Marekani, Uingereza, Ujerumani, Rwanda, DRC-Congo, Afrika Kusini, Namibia, Algeria, India, Ufaransa, Uganda, Zambia na nchi nyingine kwa ushirikiano wao katika kuendeleza Sekta ya Nishati. Naishukuru Jumuiya ya Afrika Mashariki (EAC), Umoja wa Afrika (AU) na Jumuiya ya Maendeleo Kusini mwa Afrika (SADC) kwa ushirikiano katika masuala ya kikanda yanayohusu Sekta hii.

HITIMISHO

162. Mheshimiwa Spika, kupitia Bajeti ya Mwaka 2021/22 Wizara inalenga kutekeleza dhamira ya Serikali ya kuhakikisha kuwa inazalisha umeme wa kutosha, wa uhakika, unaotabirika na wenye gharama nafuu. Bajeti imelenga kuimarisha shughuli za utafutaji na biashara ya mafuta na gesi asilia pamoja na kuwezesha wananchi kunufaika na rasilimali hizo.

163. Mheshimiwa Spika, katika Mwaka 2021/22, Wizara ya Nishati inakadiriya kutumia jumla ya **Shilingi trilioni 2.386** ikilinganishwa na **Shilingi trilioni 2.197** iliyotengwa kwa Mwaka 2020/21, sawa na ongezeko la **asilimia 8**.

164. Mheshimiwa Spika, naomba kutoa hoja kwamba Bunge lako Tukufu sasa liidhinishhe bajeti ya jumla ya **Shilingi 2,385,980,809,000** kwa ajili ya matumizi ya Wizara ya Nishati na Taasisi zake. Mchanganuo wa fedha hizo ni kama ifuatavyo:

- (i) **Shilingi 2,358,756,128,000** sawa na **asilimia 98.9** ya bajeti yote ya Wizara kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo. Kati ya fedha hizo, **Shilingi 2,178,756,128,000** ni fedha za ndani na **Shilingi 180,000,000,000** ni fedha za nje; na
- (ii) **Shilingi 27,224,681,000** sawa na **asilimia 1.1** kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida. Kati ya fedha hizo **Shilingi 15,025,821,000** kwa ajili ya Matumizi Mengineyo (OC) na **Shilingi 12,198,860,000** kwa ajili ya mishahara (PE) ya watumishi wa Wizara na Taasisi zilizo chini yake.

165. Mheshimiwa Spika, kwa unyenyekevu mkubwa sana naomba tena nitoe shukrani zangu za dhati kwako na kwa Waheshimiwa Wabunge wote kwa kunisikiliza. Hotuba hii pia inapatikana katika Tovuti ya Wizara kwa anuani ya

www.nishati.go.tz. Vilevile, Hotuba hii ina vielelezo mbalimbali ambavyo vimeambatishwa kwa ajili ya ufafanuzi wa masuala muhimu yanayohusu Sekta ya Nishati.

166. Mheshimiwa Spika, naomba kutoa hoja

